

Εταιρείες FinTech και προοπτικές για την Ελλάδα

Συνολικές επενδύσεις άνω των \$120 δισ. τα τελευταία τρία χρόνια σε έναν από τους πλέον αναπτυσσόμενους ψηφιακούς κλάδους διεθνώς.

ΕΡΕΥΝΑ σελ. 4-5

FREE PRESS

ΟΠΑ NEWS

www.aueb.gr/opanews

Τεύχος 25 / Νοέμβριος 2018

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Η Ελλάδα μετά τα μνημόνια

Ποιες προοπτικές ανοίγονται για τη χώρα μας μετά την οκταετή περίοδο οικονομικής κρίσης.

Τα μνημόνια οδήγησαν στην κρίση την οποία βίωσε και βιώνει η χώρα μας ή είναι η κρίση που οδήγησε στα μνημόνια; Μια επιστημονική ανάλυση της μεγαλύτερης κρίσης των τελευταίων δεκαετιών στην Ελλάδα.

ΘΕΜΑ σελ. 8-9

Μένουν στην Ελλάδα και ιδρύουν δικές τους επιχειρήσεις!

Σχεδόν οι μισοί φοιτητές του ΟΠΑ βρίσκουν δουλειά πριν ακόμη τελειώσουν τις σπουδές τους, ενώ 8 στους 10 απασχολούνται αμέσως μόλις αποφοιτήσουν, όπως δείχνει μεγάλη έρευνα για τα ποσοστά απορρόφησης αποφοίτων του Ιδρύματος στην αγορά εργασίας.

ΕΡΕΥΝΑ σελ. 10-11

Horizon Europe
(2021-2027)

Δύσκολες διαπραγματεύσεις, υψηλές προσδοκίες

Πολύπλοκες προβλέπονται οι συζητήσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πριν ξεκινήσει να υλοποιείται το ένατο κατά σειρά Πρόγραμμα-Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Έρευνα και την Καινοτομία.

ΔΙΕΘΝΗ σελ. 14

Ψηφιακές τεχνολογίες Το τέλος της ανθρώπινης σκέψης;

Μας κάνουν εξυπνότερους τελικά οι ψηφιακές τεχνολογίες ή μήπως όχι;

ΑΠΟΨΗ σελ. 6

Κοινωνικά
φροντιστήρια

Όλο και πιο πολλοί φοιτητές του ΟΠΑ στηρίζουν τα Κοινωνικά Φροντιστήρια

Συνεχώς αυξανόμενος ο αριθμός των φοιτητών του ΟΠΑ που συμμετέχουν στις εθελοντικές δράσεις του Ιδρύματος.

Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΣ σελ. 18

Το μέλλον οικοδομείται σήμερα

Εμμανουήλ Γιακουμάκης
Πρύτανης του ΟΠΑ

Οι κοινωνίες που αισιοδοξούν για το μέλλον τους έχουν εμπιστοσύνη στη νέα γενιά και ιδιαίτερα στους νέους που σπουδάζουν στα πανεπιστήμια. Στα πανεπιστήμια οικοδομείται το μέλλον της κοινωνίας. Η γνώση που παράγεται στα πανεπιστήμια και οι καλά καταρτισμένοι νέοι επιστήμονες αποτελούν φάρους για μια πορεία σε ανοιχτό πέλαγος, όπου συχνά υπάρχουν φουρτούνες και ομίχλη.

Η Σύγκλητος του ΟΠΑ, με έμφαση και κατ' επανάληψη, έχει υπερασπιστεί το δικαίωμα όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας να ζουν σε ένα περιβάλλον κατάλληλο για έρευνα και διδασκαλία, που εμπνέει για πρόοδο και δημιουργικότητα και ταιριάζει σε ένα κύτταρο πολιτισμού όπως είναι το πανεπιστήμιο. Ειδικότερα, η Σύγκλη-

τος έχει ζητήσει από τους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας να δράσουν μελετημένα και συστηματικά για την άμεση και μόνιμη απομάκρυνση διακινητών και χρηστών ναρκωτικών ουσιών από τους χώρους και δρόμους με τους οποίους γειτνιάζει το πανεπιστήμιο. Μέχρι σήμερα λύση δεν έχει δοθεί.

Στο ενδεχόμενο που το παραπάνω πρόβλημα δεν επιλυθεί, τα μηνύματα θα είναι πολλά και ανησυχητικά. Ένα πρώτο μήνυμα θα είναι ότι η παραβατικότητα κυριαρχεί έναντι της νομιμότητας και του δημοσίου συμφέροντος. Οφείλουμε να έχουμε πάντα κατά νου ότι η όποια αποτυχία της δημοκρατίας να επιλύσει τα καθημερινά προβλήματα εκτρέφει αυταρχικές αντιλήψεις που εγκυμονούν κινδύνους. Μέρος της κοινωνίας προσχωρεί σε απόψεις που υιο-

θετούν λογικές παλικαρισμών και βίας και εκτρέφουν εθνικισμούς και διχασμούς. Σε μικροσκοπικό επίπεδο, η επικράτηση της παραβατικότητας έναντι του νόμου κατά κανόνα ευνοεί τη σύσταση ομάδων που παρέχουν προστασία με το αζημίωτο. Και, όταν αυτά τα φαινόμενα παίρνουν έκταση, η κοινωνία καταλαμβάνεται από φόβο και τρόμο και σύρεται στη σιωπή και στην ιδιότητα.

Το συμφέρον ολόκληρης της κοινωνίας απαιτεί όπως το δημόσιο πανεπιστήμιο, σε συνθήκες ελευθερίας και ειρήνης, αφηθεί απερίσπαστο στο ακαδημαϊκό του έργο. Σεβασμός στο πανεπιστήμιο σημαίνει οικοδομούμε ένα καλύτερο μέλλον.

Εφημερίδα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Free Press, Τεύχος 25
Ιστοσελίδα:
www.aueb.gr/oranews

Εκδότης
Οικονομικό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Διεύθυνση – Αρχισυνταξία
Σταθακόπουλος Βλάσης

Επιμέλεια ύλης
Εργαστήριο Επιχειρησιακής
Επικοινωνίας (BCLab)

Συντακτική ομάδα
Θεοδωροπούλου Ελευθερία
Κακούρος Γιώργος
Καραγιάννη Πετρούλα
Λυμπερόπουλος Δημήτρης
Σπανού Λιζέτα

Επιμέλεια κειμένων
Κώσκη Αντωνέτα

Γραφιστική επιμέλεια
INCONCEPT LTD

Η ENTRUST έχει επιμεληθεί
τη σχεδίαση λογοτύπου της
«ΟΠΑ News».

Φωτογραφίες
Φωτογραφική Ομάδα του ΟΠΑ
Αρχείο του ΟΠΑ
Image Bank

Εκτύπωση
PressiousArvanitidis
216 100 5100

Επικοινωνία
oranews@aueb.gr

Ενυπόγραφα άρθρα και απόψεις δεσμεύουν μόνον τους συντάκτες τους. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση οποιουδήποτε μέρους της ύλης της εφημερίδας, αρκεί να είναι ακριβής και να αναφέρεται η πηγή.

Αξίζει να διαβάσετε

της Χριστίνας Δεληγόλου,
Αναπληρώτρια Προϊσταμένης Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης του ΟΠΑ

Πέρα από τη λιτότητα

Για μια νέα δυναμική στην ελληνική οικονομία

Επιστημονική επιμέλεια: Δημήτρης Βαγιανός, Νίκος Βέττας, Κώστας Μεγύρ, Χριστόφορος Πισσαρίδης |
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2017 | 816 σελ.

Κορυφαίοι Έλληνες οικονομολόγοι, που έχουν διακριθεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό για το ερευνητικό τους έργο, αναλύουν ποιες αστοχίες στην οικονομική πολιτική του παρελθόντος έκαναν τη χώρα μας ευάλωτη στην οικονομική κρίση. Παράλληλα, διαμορφώνουν προτάσεις για στοχευμένες ριζικές αλλαγές.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση, η οποία ξεκίνησε από τον χρηματοπιστωτικό τομέα το 2008 και σύντομα γενικεύτηκε, έπληξε την Ελλάδα με αναπάντεχη σφοδρότητα. Τα εισοδήματα κατέρρευσαν, η ανεργία εκτινάχθηκε στο 27%, ενώ τα μισά τραπεζικά δάνεια σταμάτησαν να εξυπηρετούνται. Γιατί συνέβη αυτό και τι πρέπει να γίνει ώστε να μην επαναληφθεί; Είναι προτιμότερο να μείνουμε στο ευρώ ή να επιστρέψουμε στη δραχμή; Τι θα κάνουμε με το τεράστιο δημόσιο χρέος; Μπορεί να γίνει βιώσιμο το κοινωνικό κράτος; Πρέπει να συμβιβαστούμε με την ιδέα μιας ατέρμονης λιτότητας;

Το βιβλίο ξεκινά με μία εμπειρισιασμένη ανάλυση της κατάστασης στην οποία βρισκόταν η ελληνική οικονομία πριν από την κρίση και της αντίδρασής της όταν αυτή ενέσκηψε. Στη συνέχεια εξετάζεται η σκοπιμότητα της προσχώρησης της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ).

Κατόπιν το βιβλίο επικεντρώνεται σε διαφορετικά πεδία πολιτικής. Όλα συνδέονται, αμέσως ή εμμέσως, με τη σοβούσα οικονομική κρίση, αναλύονται στο πλαίσιο της τρέχουσας κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας και συνοδεύονται από ρεαλιστικές εναλλακτικές προτάσεις πολιτικής.

Τα θέματα που θίγονται ποικίλλουν: από μακροοικονομικά ζητήματα και προβλήματα εμπορικού ισοζυγίου έως τις αγορές εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών, τον χρηματοοικονομικό τομέα, τις ιδιωτικοποιήσεις ή τη φορολογία. Θίγονται επίσης θέματα εκπαίδευσης, υγείας και δικαιοσύνης, όπως και η μάλιστα της διαφθοράς και –σε δύο διαφορετικά κεφάλαια– η δημόσια διοίκηση.

Για τους συγγραφείς του τόμου, εκείνο που χρειάζεται η χώρα είναι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, που θα της επιτρέψουν να εισέλθει σε σταθερή πορεία ανασυγκρότησης, μακρόπνοης ανάπτυξης και ευημερίας.

Να δοθεί λύση στο πρόβλημα της παρουσίας τοξικομανών έξω από το κτήριο του ΟΠΑ

Εικόνες γύρω από το κτήριο της οδού Πατησίων που δεν ταιριάζουν σε ένα ακαδημαϊκό Ίδρυμα.

Την ενεργοποίηση της Πολιτείας για την απομάκρυνση διακινητών και χρηστών ναρκωτικών ουσιών από τους χώρους με τους οποίους γειτνιάζει άμεσα το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών ζήτησε για μία ακόμη φορά η ακαδημαϊκή κοινότητα του Ιδρύματος, με την απόφασή της να σταματήσει συμβολικά για 24 ώρες το εκπαιδευτικό του έργο.

Για δεύτερη συνεχόμενη ακαδημαϊκή χρονιά, η Σύγκλητος του ΟΠΑ αποφάσισε τη συμβολική 24ωρη αναστολή της λειτουργίας του Ιδρύματος, εκφράζοντας έτσι την ανησυχία της για τη σωματική ακεραιότητα των εργαζομένων και των φοιτητών του πανεπιστημίου, εξαιτίας της παρουσίας εμπόρων-διακινητών και χρηστών ναρκωτικών ουσιών γύρω από τις κτηριακές εγκαταστάσεις του.

Όπως, άλλωστε, διαπίστωσαν τα μέλη της Συγκλήτου με πρόσφατο ψήφισμά τους, η κατάσταση έξω από το πανεπιστήμιο δεν άλλαξε, παρά τις συνεχόμενες εκκλήσεις προς την Πολιτεία για βοήθεια, ενώ οι συνθήκες γύρω από το κτήριο της οδού Πατησίων «δημιουργούν πλέον μεγάλους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγιεινή των φοιτητών και εργαζομένων στο Ίδρυμα, και προκαλούν φόβο και έντονη ανησυχία στους εργαζομένους και κυρίως στους φοιτητές, με αποτέλεσμα αυτοί να αποθαρρύνονται να προσέρχονται στα μαθήματα».

Στην πραγματικότητα, φαίνεται ότι επαληθεύτηκαν με θλιβερό τρόπο οι φόβοι που εξέφρασε πριν από έναν χρόνο η Σύγκλητος, εκτιμώντας ότι

η περιοχή γύρω από το ιστορικό κτήριο του Ιδρύματος μπορεί να μεταβληθεί σε οργανωμένο στέκι διακίνησης ναρκωτικών. Την περίοδο εκείνη η κοινότητα του ΟΠΑ είχε ζητήσει πάλι τη συνδρομή των αρμόδιων Αρχών για να επιλυθεί το πρόβλημα, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Σήμερα οι φοιτητές και φοιτητρίες του ΟΠΑ συναντούν καθημερινά έξω από το πανεπιστήμιό τους τοξικοεξαρτημένα άτομα, αλλά και διακινητές ναρκωτικών ουσιών, που κάποιες φορές επιχειρούν και να τους μιλήσουν ή να τους προτείνουν να τις αγοράσουν...

Έτσι, στη σχετική ανακοίνωση που εκδόθηκε τον Οκτώβριο αναφερόταν: «Η Σύγκλητος του ΟΠΑ, με αίσημα ευθύνης και εκφράζοντας την αγωνία της πανεπιστημιακής κοινότητας, πρωτίστως των χιλιάδων φοιτητών του Ιδρύματος, και με στόχο την υπεράσπιση του δικαιώματος ασφάλειας και συνθηκών υγιεινής, αποφάσισε συμβολικά την αναστολή της ακαδημαϊκής λειτουργίας των προπτυχιακών προγραμμάτων του Ιδρύματος, προκειμένου να ενεργοποιηθούν οι αρμόδιοι φορείς της Πολιτείας για την άμεση και μόνιμη απομάκρυνση διακινητών και χρηστών ναρκωτικών ουσιών από τους χώρους και δρόμους με τους οποίους γειτνιάζει άμεσα το πανεπιστήμιο».

Τις ημέρες που ακολούθησαν το φετινό συμβολικό κλείσιμο η Σύγκλητος παρέμεινε σε διαρκή συνεδρίαση, ζητώντας παράλληλα από τους αρμόδιους φορείς της Πολιτείας να παρέμβουν ώστε να δώσουν λύσεις στο

οξύτατο πρόβλημα της παρουσίας τοξικοεξαρτημένων ατόμων περιφερειακά του Ιδρύματος.

Τελικά αποφασίστηκε εκπρόσωποι του ΟΠΑ να πραγματοποιήσουν το επόμενο χρονικό διάστημα συναντήσεις με όλους τους θεσμικούς φορείς, σε μία ακόμα προσπάθεια να αναζητηθεί από κοινού λύση στο πρόβλημα.

Πάντως, παρόμοια με τη φετινή ήταν η απόφαση της κοινότητας του ΟΠΑ που είχε ληφθεί έναν χρόνο νωρίτερα.

Και πέρυσι η Σύγκλητος αποφάσισε να διακόψει συμβολικά τη λειτουργία του Ιδρύματος, «προκειμένου να ακουστεί από την Πολιτεία και την κοινωνία η κραυγή αγωνίας για την κατάσταση που αντιμετωπίζει το ΟΠΑ».

Στο ψήφισμα που είχε εκδοθεί τότε, η Σύγκλητος του Ιδρύματος αιτούνταν στους αρμόδιους φορείς να επιληφθούν επείγοντως του σοβαρού αυτού προβλήματος. Και αναφερόταν στις αρνητικές επιπτώσεις από την εικόνα αυτή, που πολλαπλασιάζονται καθημερινά, προφητεύοντας μάλιστα ότι, «μόλις οι καιρικές συνθήκες επιδεινωθούν, η κατάσταση θα χειροτερέψει, καθώς θα αυξηθούν τα τοξικοεξαρτημένα άτομα που θα αναζητήσουν στέγη στους χώρους του Ιδρύματος». Ένας φόβος που, άλλωστε, υπάρχει και για τη φετινή χρονιά.

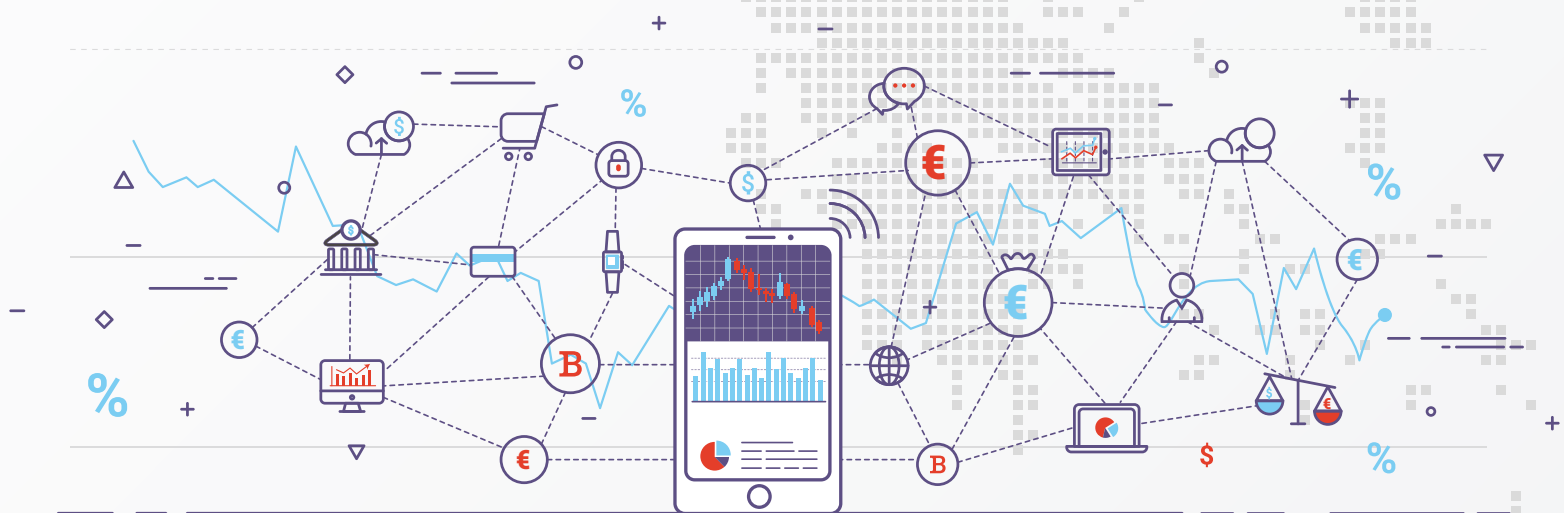
«Δεν νοείται λειτουργία πανεπιστημίου υπό αυτές τις συνθήκες», κατέληγε το περυσινό ψήφισμα του ΟΠΑ. Το ίδιο ακριβώς συμπέρασμα ισχύει και φέτος.

**Εν αναμονή
οριστικής επίλυσης
του προβλήματος,
αντί μιας
περιστασιακής
αντιμετώπισής του.**

FinTech

και προοπτικές για την Ελλάδα

Η χρηματοοικονομική τεχνολογία (financial technology ή FinTech) ήρθε για να αλλάξει δραστικά το τοπίο στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

του **Γεωργίου Δουκίδη**, Καθηγητή Τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του ΟΠΑ,
και του **Παναγιώτη Κουρουθανάση**, Αναπληρωτή Καθηγητή Τμήματος Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου

Ο κλάδος εταιρειών χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (FinTech) αποτελεί έναν από τους πιο ταχέως αναπτυσσόμενους ψηφιακούς κλάδους διεθνώς, με τις συνολικές επενδύσεις σε αυτές τις νέες επιχειρήσεις να έχουν ξεπεράσει τα \$120 δισ. τα τελευταία τρία χρόνια. Αφορά εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αποκλειστικά μέσω καινοτόμων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Οι βασικές υπηρεσίες που παρέχουν οι FinTech καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όπως πληρωμές (π.χ. ηλεκτρονικές πληρωμές και mobile wallets), υπηρεσίες διαχείρισης επενδύσεων, υπηρεσίες δανειοδότησης, κυρίως μέσω εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης (π.χ. P2P lending), και υπηρεσίες αυτοματοποιημένου ελέγχου χρηματοοικονομικών συναλλαγών και επικοινωνίας με πελάτες (π.χ. robo-advisors).

Η σημασία που αποδίδεται στις εται-

ρείες FinTech για την Ευρώπη διαφαίνεται από το σχέδιο δράσης που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2018 για τη διευκόλυνση παροχής τέτοιων υπηρεσιών στην ΕΕ. Παράλληλα, αρκετές ευρωπαϊκές χώρες δημιουργούν ένα ευνοϊκό πλαίσιο προσέλκυσης και ανάπτυξης καινοτόμων FinTech, στην προσπάθειά τους να αξιοποιηθεί πλήρως το όραμα της ανοικτής τραπεζικής (μέσω της οδηγίας PSD2), που επιταχύνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό των τραπεζών και την ανάπτυξη ανοικτών διεπαφών επικοινωνίας (APIs) με τα τραπεζικά πληροφοριακά συστήματα.

Σε διεθνές επίπεδο, τα τραπεζικά στελέχη αντιλαμβάνονται τον ανταγωνισμό από τις FinTech, αλλά και την αναγκαιότητα συνεργασίας. Αρωγό σε αυτές τις αντιλήψεις αποτελεί η επιτάχυνση της ανοικτής τραπεζικής. Η ανταπόκριση των τραπεζών διεθνώς αποτυπώνεται σε δράσεις μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων (π.χ. Citi, BBVA, Santander, HSBC), που, ενδεικτικά, περιλαμβάνουν συνεργα-

σία με FinTech στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της τράπεζας, δημιουργία venture funds για τη χρηματοδότηση FinTech, προγράμματα incubation ή acceleration για FinTech, όπως και εξαγορά ή απορρόφηση καινοτόμων FinTech.

Στην Ελλάδα ο κλάδος των FinTech βρίσκεται στα αρχικά στάδια διαμόρφωσης, με την πλειονότητα των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο τοπικό οικοσύστημα να επικεντρώνονται σε υπηρεσίες πληρωμών (9 αδειοδοτημένα ιδρύματα πληρωμών και 2 αδειοδοτημένα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος). Η Viva αποτελεί το πιο επιτυχημένο παράδειγμα παροχής τέτοιων υπηρεσιών, καθώς συναλλάσσεται με 60.000 επιχειρήσεις και 280.000 ιδιώτες, διπλασιάζοντας τις συναλλαγές της στο επίπεδο των 30 εκατ. μεταξύ 2017 και 2018. Δεδομένης της έμφασης στην παροχή καινοτόμων ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, αξίζει να αναφερθεί η δραστηριοποίηση της Praxia Bank, της μοναδικής challenger bank

στην Ελλάδα, και της Revolut. Επίσης, υπάρχει σημαντικό ενδιαφέρον για δραστηριοποίηση στη χώρα μας από ιδρύματα ηλεκτρονικών πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος με έδρα στο εξωτερικό. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για παροχή υπηρεσιών τύπου FinTech στην Ελλάδα περισσότερα από 375 ιδρύματα πληρωμών και πάνω από 170 ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος κρατών-μελών του ΕΟΧ, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι αμιγώς ψηφιακά.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την εμβρυακή ανάπτυξη του κλάδου σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες σχετίζονται με το μικρό μέγεθος της αγοράς, το προβληματικό επιχειρηματικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον, το συντηρητικό κανονιστικό πλαίσιο και την έλλειψη κουλτούρας ανάπτυξης της καινοτομίας από τη δημόσια διοίκηση. Παρ' όλα τα προβλήματα, αρωγό στην ανάπτυξη του κλάδου αποτελούν οι αυξητικές τάσεις που καταγράφονται τα

τελευταία χρόνια σε τομείς όπως η διείσδυση της ηλεκτρονικής τραπεζικής και των ηλεκτρονικών πληρωμών, καταδεικνύοντας ότι οι υπηρεσίες FinTech έχουν μια κρίσιμη μάζα από early adopters, καθώς και το αυξημένο ενδιαφέρον που αποδίδουν οι ελληνικές τράπεζες στις υπηρεσίες αυτές μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών (π.χ. προγράμματα incubation ή acceleration), υποστηρίζοντας την ανάπτυξη καινοτόμων FinTech επιχειρηματικών μοντέλων.

Ο αναδυόμενος αυτός κλάδος μπορεί να συνεισφέρει ποικιλοτρόπως στην εθνική οικονομία, υποστηρίζοντας τεχνολογικούς παρόχους, διευκολύνοντας τον μετασχηματισμό του τραπεζικού τομέα με νέες ολοκληρωμένες πελατοκεντρικές υπηρεσίες και εισάγοντας παράπλευρες θετικές συνέργειες στην ανταγωνιστικότητα της χώρας και στη νέα εξωστρεφή επιχειρηματικότητα.

Οι θετικές μακροοικονομικά επιδράσεις ενός πλήρως ανεπτυγμένου κλάδου FinTech έχουν υπολογιστεί ως εξής:

- ενίσχυση της εθνικής οικονομίας από την ανάπτυξη ενός νέου ψηφιακού κλάδου (μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του ΑΕΠ από 0,6% έως 1,8% σε περίπτωση που η χώρα εξελιχθεί σε έναν FinTech περιφερειακό πόλο καινοτομίας στη ΝΑ Ευρώπη) και προσέλκυση ξένων επενδύσεων που μπορούν να ξεπεράσουν το €1 δισ.,
- μείωση της σκιώδους οικονομίας μέσω αυξημένης χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών και αντίστοιχης αύξησης των φορολογικών εσόδων σε εύρος €1-2 δισ.,
- βελτίωση της χρηματοδότησης μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με δημιουργία ενός εναλλακτικού

μηχανισμού μέσα από P2P πλατφόρμες δανεισμού που δυνητικά μπορεί να καλύψει έως και €1,5 δισ. του χρηματοδοτικού κενού, και

- ενίσχυση της απασχόλησης με 5.000 άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας από τη δραστηριοποίηση καινοτόμων startups και την προσέλκυση τμημάτων έρευνας και ανάπτυξης FinTech του εξωτερικού στην Ελλάδα.

Σημειώνεται ότι η πραγματική συνεισφορά της ανάπτυξης του κλάδου των FinTech στην εθνική οικονομία και στην απασχόληση σχετίζεται και με ένα σύνθετο πλέγμα λοιπών παραγόντων, που δεν είναι εφικτό να ποσοτικοποιηθούν, και λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες λειτουργίας της οικονομίας, το φορολογικό σύστημα, τη ζήτηση σχετικών υπηρεσιών, τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων κ.ο.κ. Ως εκ τούτου, τα παραπάνω μεγέθη αποτελούν μόνο πρώτες ενδείξεις για τη θετική επίδραση των FinTech στην Ελλάδα.

Η ανάπτυξη του κλάδου εξαρτάται από τη δημιουργία ενός ευρύτερου ευνοϊκού περιβάλλοντος στο οποίο μπορούν να δραστηριοποιηθούν καινοτόμες ψηφιακές επιχειρήσεις από την Ελλάδα και το εξωτερικό, διευκολύνοντας την αξιοποίηση του εξειδικευμένου ανθρώπινου κεφαλαίου που είναι διαθέσιμο στη χώρα μας.

Οι στρατηγικές ανάπτυξης του κλάδου των FinTech αφορούν 4 άξονες:

- (α) δημιουργία μιας στρατηγικής ψηφιακής χρηματοοικονομικής καινοτομίας για τη βελτίωση του διαλόγου μεταξύ των εμπλεκόμενων στον κλάδο και την παροχή αποτελεσματικότερης υποστήριξης από τις αρμόδιες ρυθμιστικές και διοικητικές Αρχές

(π.χ. παραμετροποιημένη αδειοδότηση βάσει της μορφής FinTech, με αποτέλεσμα την απλοποίηση και επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης) για την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών,

(β) τόνωση της προσφοράς σχετικών υπηρεσιών μέσω θέσπισης ενός sandbox περιβάλλοντος (όπως σε αρκετές άλλες χώρες), που παρέχει ελαστικούς ρυθμιστικούς περιορισμούς σε καινοτόμες FinTech για να δοκιμάσουν και να βελτιώσουν νέα προϊόντα με μεγαλύτερη ασφάλεια και ευελιξία σε σχέση με τις κανονικές συνθήκες της αγοράς, και ενός κοινού μηχανισμού υποστήριξης καινοτόμων FinTech (Innovation Hub) κατά τη διαδικασία αδειοδότησης και ψηφιακού μετασχηματισμού,

(γ) τόνωση της ζήτησης σχετικών υπηρεσιών μέσω ενός φιλικού τεχνολογικού περιβάλλοντος βασισμένου σε ανοικτά πρότυπα, που διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ FinTech, τραπεζών και εθνικών συστημάτων πληρωμών, αλλά και περαιτέρω μέτρων ενθάρρυνσης της καθολικής χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών και ηλεκτρονικής τιμολόγησης, και

(δ) ενίσχυση της ανάπτυξης ψηφιακών χρηματοοικονομικών δεξιοτήτων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και της επανεπίδειξης εργαζομένων στους κλάδους πληροφορικής και χρηματοοικονομικών.

Βλ. μελέτη Εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου και Ηλεκτρονικού Επιχειρείν (ELTRUN) του ΟΠΑ & Εργαστηρίου Πληροφοριακών Συστημάτων και Βάσεων Δεδομένων (ISDLab) του Ιονίου Πανεπιστημίου, eltrun.gr/fintech_and_greece_prospect_2018_study, Σεπτέμβριος 2018.

Η ανάπτυξη του κλάδου εξαρτάται από τη δημιουργία ενός ευρύτερου ευνοϊκού περιβάλλοντος στο οποίο μπορούν να δραστηριοποιηθούν καινοτόμες ψηφιακές επιχειρήσεις από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ψηφιακές τεχνολογίες

Το τέλος της ανθρώπινης σκέψης;

του **Διομήδη Σπινέλλη**, Καθηγητή και Προέδρου Τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του ΟΠΑ

Οι επιστήμονες που ασχολούνται με τη μέτρηση του δείκτη νοημοσύνης (IQ) έχουν παρατηρήσει ότι, ενώ κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα αυτός διαρκώς αυξανόταν, τα τελευταία χρόνια η αύξηση αυτή έχει σταματήσει ή και αναστραφεί. Οι λόγοι που έχουν προταθεί για να εξηγήσουν την αύξηση του δείκτη περιλαμβάνουν τη βελτίωση της εκπαίδευσης, την εξοικείωση με τον τύπο των ερωτήσεων, την καλύτερη διατροφή, καθώς και την καταπολέμηση των λοιμώξεων. Από την άλλη, σύμφωνα με δύο ερευνητές, τον **James Flynn**, που πρώτος δημοσίευσε για το φαινόμενο της αύξησης, και τον **Richard Gray**, πιθανός ένοχος για τη μείωση των τελευταίων ετών είναι οι ψηφιακές τεχνολογίες. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η πτώση του δείκτη μπορεί να εξηγηθεί από την αυξημένη

ενασχόληση των νέων με παιχνίδια υπολογιστή, σε συνδυασμό με τον λιγότερο χρόνο που αφιερώνουν σε διάβασμα και συζητήσεις.

Θα atroφήσουν λοιπόν οι ψηφιακές τεχνολογίες την ανθρώπινη σκέψη; Όχι! Οι ψηφιακές τεχνολογίες μάς κάνουν εξυπνότερους.

Η ιστορία της εξέλιξης του ανθρώπου περιγράφει τη διαρκή κατάκτηση νέων ικανοτήτων και την ατροφία άλλων. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν είμαστε πια ικανοί να κυνηγάμε άγρια ζώα στη σαβάνα, να καλλιεργούμε την τροφή μας ή να κατασκευάζουμε τη στέγη και τα εργαλεία μας. Χάρη όμως στην τεχνολογία κυριεύσαμε τη γη, περπατήσαμε στο φεγγάρι, εξαφανίσαμε θανατηφόρες ασθένειες και αποκωδικοποιήσαμε νόμους της φύσης.

Πνευματικά εξελιχθήκαμε με παρό-

μοιο τρόπο. Σχεδόν κανείς σήμερα δεν μπορεί να απαγγείλει απέξω την «Ιλιάδα» και την «Οδύσσεια», αλλά θεαματικά περισσότεροι, τόσο σε απόλυτους αριθμούς όσο και ως ποσοστό του πληθυσμού, γνωρίζουν ανάγνωση, γραφή και αριθμητική. Οι μαθητές δεν μπορούν πια να υπολογίσουν την τετραγωνική ρίζα χωρίς αριθμομηχανή, αλλά μέσω του διαδικτύου καθημερινά βρίσκουν αστραπιαία απαντήσεις που δεν γνωρίζουν ούτε οι καθηγητές τους. Ίσως ο δείκτης νοημοσύνης των νέων να μετρείται λίγο χαμηλότερα απ' ό,τι παλιότερα. Όμως, ένας σημερινός νέος οπλισμένος με το ευρυζωνικά συνδεδεμένο κινητό του τηλέφωνο μπορεί να δώσει ασύγκριτα περισσότερες και καλύτερες απαντήσεις απ' ό,τι πλειοψηφία των ανθρώπων που πάτησαν στη γη τους περασμένους αιώνες.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν είναι παρά ένας μοχλός του μυαλού μας. Οι εφαρμογές τους ενδυναμώνουν εντυπωσιακά τις πνευματικές μας ικανότητες. Χάρη σ' αυτές, πατώντας λίγα κουμπιά μεταφράζουμε άγνωστες σε εμάς γλώσσες, χαϊδεύοντας το γυαλί του τηλεφώνου μας δημοσιεύουμε τις σκέψεις μας στην άλλη άκρη του πλανήτη, δίνοντας τον προορισμό μας πλοηγούμαστε με σιγουριά σε άγνωστα μέρη. Αναπόφευκτα, κάποιες δεξιότητες και ικανότητες, όπως εδώ η ευρεία γλωσσομάθεια, η καλλιγραφία ή ο προσανατολισμός, καθίστανται λιγότερο σημαντικές και ατροφούν. Όμως ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι φτιαγμένος για να σκέφτεται, και αυτό θα συνεχίσει να κάνει: με τις ψηφιακές τεχνολογίες ως παραστάτη, θα σκέφτεται πιο αποδοτικά, δαμάζοντας όλο και πιο δύσκολα προβλήματα.

Κάθε τεχνολογική εξέλιξη, από την τυπογραφία και την αστρονομία μέχρι τα τρένα και τους αυτόματους αργαλειούς, βρήκε απέναντί της πολέμιους που περιέγραψαν τις ολέθριες επιπτώσεις της. Η αλήθεια είναι ότι σε κάθε βήμα προόδου κάποιοι θα βρεθούν να χάνουν δύναμη και πρόνοια – στα αντίστοιχα παραδείγματα οι έχοντες το μονοπώλιο της αυθεντίας, η Καθολική Εκκλησία, οι γαιοκτήμονες ή οι υφαντές. Η πρόοδος εμπειριέχει τη δημιουργική καταστροφή του παλιού. Τελικά, όμως, η ανθρωπότητα βγαίνει πάντα κερδισμένη: δυνατότερη, εξυπνότερη, σοφότερη.

Με τις ψηφιακές τεχνολογίες ως παραστάτη, ο ανθρώπινος εγκέφαλος δαμάζει όλο και πιο δύσκολα προβλήματα.

Από την «ενεργητική άμυνα» στη δυναμική επέκταση

Πώς η εταιρεία Πλαίσιο κατάφερε να ενισχύσει την κερδοφορία της εν μέσω κρίσης.

Κάνοντας τα πρώτα βήματα το 1969, με εφιαλτήριο το γνωστό κατάστημα της οδού Στουρνάρη, η εταιρεία Πλαίσιο έχει πλέον διανύσει 49 χρόνια ισχυρής παρουσίας στον χώρο της Πληροφορικής, με την ευρεία γκάμα προϊόντων της να περιλαμβάνει όλο το ψηφιακό οικοσύστημα. Μάλιστα, το Turbo-X, που ξεκίνησε το 1986 ως ο πρώτος στην ελληνική αγορά ηλεκτρονικός υπολογιστής στα μέτρα κάθε πελάτη, το 2014 αναδείχθηκε Νο1 Tablet Brand σε πωλήσεις στην Ελλάδα.

Παράλληλα, η εταιρεία έχει αποσπάσει σημαντικές διακρίσεις, μεταξύ των οποίων η ανάδειξή της από τους ίδιους τους εργαζομένους της ως μία από τις δέκα μεγάλες επιχειρήσεις με το καλύτερο εργασιακό περιβάλλον στην Ελλάδα (Best Workplaces Greece 2017).

Στα χρόνια της κρίσης ο όμιλος, που σήμερα αριθμεί 24 καταστήματα, υιοθέτησε μια στρατηγική «ενεργητικής άμυνας», όπως τη χαρακτηρίζει ο κ. **Κώστας Γεράρδος**, αντιπρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Πλαίσιο Computers AEBE. Μία συνετή στρατηγική, όπως αποδείχθηκε, η οποία έβγαλε τον όμιλο πραγματικά κερδοφόρο.

Ως πρώτη προτεραιότητα εν μέσω κρίσης τέθηκε η ενίσχυση των ταμειακών ροών (cash flow). Δεύτερο ζητούμενο ήταν η κερδοφορία, με την αύξηση πωλήσεων να έρχεται σε τρίτη μοίρα. Πράγματι, η στρατηγική απέδωσε καρπούς. Από το 2008 έως το 2017 ο όμιλος υπήρξε κερδοφόρος, εμφάνισε πολύ μεγάλες ταμειακές ροές και κέρδισε μερίδια αγοράς. Πέρυσι έκανε τζίρο περίπου 290 εκατ. ευρώ, έχοντας τον καλύτερο δείκτη απόδοσης πωλήσεων ανά τετραγωνικό μέτρο.

Η δυναμική αυτή συνεχίστηκε και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018, όπως αποτυπώνεται στα οικονομικά αποτελέσματα της εισηγμένης. Οι πωλήσεις σημείωσαν αύξηση 7,2% (στα 137 εκατ. ευρώ, από 128 εκατ. ευρώ το πρώτο εξάμηνο του 2017). Το μεκτό κέρδος ήταν βελτιωμένο κατά 2,7% (28,3 εκατ. ευρώ). Επίσης, σημαντικά ενισχυμένα, κατά 37,3%, ήταν τα

Επενδύσεις άνω των 10 εκατ. ευρώ σχεδιάζει η εταιρεία για τα επόμενα δύο έτη.

κέρδη προ φόρων (ύψους 1,3 εκατ. ευρώ), ενώ ανάλογη πορεία ακολούθησαν και τα κέρδη μετά φόρων (0,8 εκατ. ευρώ). Η ταμειακή ρευστότητα παρέμεινε στα υψηλά επίπεδα των 39 εκατ. ευρώ, η καθαρή ρευστότητα διαμορφώθηκε στα 22,9 εκατ. ευρώ, και η εταιρεία διένειμε μέρισμα ύψους 1,5 εκατ. ευρώ στους μετόχους. Οι υποχρεώσεις προς προμηθευτές συρρικνώθηκαν κατά τουλάχιστον 10 εκατ. ευρώ, ενώ το ποσοστό ξένων κεφαλαίων προς το σύνολο του παθητικού μειώθηκε κατά 280 μονάδες βάσης. Επιπλέον, ο όμιλος εμφάνισε ισχυρή κεφαλαιακή βάση, με διατήρηση των ιδίων κεφαλαίων σε επίπεδο άνω των 90 εκατ. ευρώ.

Σχολιάζοντας τα αποτελέσματα αυτά, ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας κ. **Γιώργος Γεράρδος** ανέφερε μεταξύ άλλων: «Το πρώτο εξάμηνο κινήθηκε σε κλίμα συγκρατημένης καταναλωτικής διάθεσης και σχετικά χαμηλών προσδοκιών για ανάκαμψη. Έτσι, είμαστε ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από την ανάκαμψη του ενοποιημένου κύκλου εργασιών μας κατά τουλάχιστον 7%, επίδοσης

σφώς ανώτερη αυτής του ευρύτερου κλάδου των λιανικών πωλήσεων. Ιδιαίτερα ικανοποιητικά κυμάνθηκαν οι πωλήσεις του τομέα της κινητής τηλεφωνίας, ο οποίος μας εξέπληξε θετικά, καταγράφοντας δυναμική αύξηση εργασιών σε ποσοστό άνω του 25%. Αν και το κόστος πωλήσεων και τα λοιπά λειτουργικά έξοδα παρουσίασαν επίσης ανοδικές τάσεις, ένα μέρος αυτών πρέπει να αποδοθεί σε δαπάνες για τη λειτουργία δύο νέων καταστημάτων μας. Η ωρίμανση των σχετικών επενδύσεων μας επιτρέπει να επιδιώκουμε τη διατήρηση του ρυθμού αύξησης πωλήσεων που επιτεύχθηκε στο πρώτο εξάμηνο για το σύνολο του 2018».

«Ουσιαστικό ρόλο θα διαδραματίσει – όπως κάθε χρόνο, άλλωστε – η σταθερότητα στο πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, με ανάλογη επίδραση στην ψυχολογία των καταναλωτών», τόνισε ο ίδιος.

Μόνο τη φετινή σχολική περίοδο, πάντως, τα καταστήματα Πλαίσιο υποδέχτηκαν περισσότερους από ένα εκατομμύριο επισκέπτες, επιστεγά-

ζοντας τη διαφαινόμενη θετική πορεία της χρονιάς.

«Με ένα πολύ νοικοκυρεμένο δίκτυο καταστημάτων και με την οικονομική κατάσταση στη χώρα να φαίνεται ότι σταθεροποιείται, η εταιρεία είναι έτοιμη να περάσει από την “ενεργητική άμυνα” στη συγκριτικά πιο επιθετική, αλλά λελογισμένη επέκταση», συμπλήρωσε ο κ. Κώστας Γεράρδος.

Στα σχέδια της εταιρείας είναι τα επόμενα δύο έτη να προχωρήσει σε επενδύσεις άνω των 10 εκατ. ευρώ – ήδη έχει ανοίξει δύο μεγάλα καταστήματα σε Χανιά και Αγία Παρασκευή – και στη συνέχεια να προβεί σε ενέργειες για την επέκταση του brand «Πλαίσιο» σε διάφορα επίπεδα. Εξάλλου, με το plaisio.gr να έχει αναδειχθεί σε κορυφαίο διαδικτυακό προορισμό, ορόσημο της προηγούμενης περιόδου υπήρξε ο επαναπροσδιορισμός ταυτότητας του φυσικού της καταστήματος.

Σε μια εποχή όπου το διαδίκτυο και η διανομή λύνουν το θέμα της προσβασιμότητας, η εταιρεία αποφάσισε να δώσει περισσότερη έμφαση στη διάθεση που εμπνέουν τα καταστήματά της στον επισκέπτη, όπως και στην επιθυμία πληθώρας πελατών να αφιερώνουν παραπάνω χρόνο μέσα σε αυτά, ζώντας την εμπειρία των προϊόντων. Αυτή η καινούργια ταυτότητα εφαρμόστηκε τόσο στο νέο υπερκατάστημα στην Αγία Παρασκευή, έναν χώρο 2.260 τ.μ. επί της Λεωφόρου Μεσογείων που ξεκίνησε τη λειτουργία του στις αρχές Ιουλίου, όσο και σε αυτό των Χανίων, τον ιστορικό κινηματογράφο «Απόλλων» που ανακατασκευάστηκε με έκταση 1.400 τ.μ. στο κέντρο της πόλης και εγκαινιάστηκε στα τέλη του ίδιου μήνα.

Η Ελλάδα μετά τα μνημόνια

Ποιες προοπτικές ανοίγονται για τη χώρα μας μετά την οκταετή περίοδο οικονομικής κρίσης.

του Γιώργου Οικονομίδη, Αναπληρωτή Καθηγητή Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών του ΟΠΑ

Την 21η Αυγούστου 2018 ολοκληρώθηκε η τρίτη κατά σειρά δανειακή σύμβαση μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και των επίσημων πιστωτών της. Το γεγονός αυτό σφράγισε μια περίοδο οκτώ και πλέον ετών κατά τη διάρκεια της οποίας η ελληνική οικονομία βίωσε μια πρωτοφανή ύφεση, στερούμενη συνολικά περισσότερο από το 25% του εθνικού της εισοδήματος. Ως αποτέλεσμα αυτής της πρωτοφανούς, σε καιρό ειρήνης, συρρίκνωσης του εθνικού προϊόντος, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ υπερέβη το 180%, ενώ η ανεργία ξεπέρασε το 27% στην κορύφωσή της.

Το παρόν σημείωμα θα επιχειρήσει να πραγματευτεί τα ακόλουθα ζητήματα: Πρώτον, είναι τα μνημόνια που οδήγησαν στην κρίση την οποία βίωσε και βιώνει η χώρα μας ή είναι η κρίση που οδήγησε στα μνημόνια;

Δεύτερον, δεδομένης της απάντησης στο πρώτο ερώτημα, η υπαγωγή στα μνημόνια μπορούσε να αποφευχθεί;

Τρίτον, η ύφεση που βίωσε η ελληνική οικονομία μπορούσε να αποφευχθεί ή έστω να είναι μικρότερη;

Τέταρτον, ποιες είναι οι προοπτικές που ανοίγονται για την ελληνική οικονομία μετά το πέρας των δανειακών συμβάσεων;

Σχετικά με το πρώτο ερώτημα, πρέπει να γίνει σαφές ότι η κρίση οφείλεται στις χρόνιες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, καθώς επίσης στον υπερδανεισμό των προηγούμενων δεκαετιών, γεγονός που, σε συνδυασμό με τη διεθνή κρίση του 2008, οδήγησαν τελικά τη χώρα μας σε ουσιαστική –αν και όχι τυπική– πτώχευση. Η έννοια των διαρθρωτικών αδυναμιών παραπέμπει στο στρεβλό, εσωστρεφές παραγωγικό πρότυπο της χώρας και στην αναποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων για μια πολύ μεγάλη χρονική περίοδο.

Συνεπώς, η υπαγωγή στα μνημόνια ήταν κατά κάποιον τρόπο αποτέλεσμα των παραπάνω συνθηκών, οι συνέπειες των οποίων φαίνεται πως επιδεινώθηκαν καθοριστικά από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008.

Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα, πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι οι συμφωνίες στήριξης ουσιαστικά πρόσφεραν στη χώρα μας χρόνο, το στοιχείο δηλαδή εκείνο που δεν διαθέτετε έτσι όπως είχαν εξελιχθεί τα πράγματα το 2010. Επιπρόσθετα, υποκατέστησαν την αδυναμία των παικτών του πολιτικού συστήματος να συνεννοηθούν και να διαμορφώσουν ένα εθνικό σχέ-

στήριξης, με τη μορφή των γνωστών μνημονίων, ήταν μάλλον μια αναπόφευκτη επιλογή.

Έτσι, περνάμε στο τρίτο ερώτημα – κατά πόσον η οικονομική ύφεση που βίωσε η χώρα μας, και ιδιαίτερα το μέγεθός της, ήταν αναπόφευκτη. Δεδομένων των υψηλών πρωτογενών δημοσιονομικών ελλειμμάτων που «έτρεχε» η χώρα μας το 2009, η υιοθέτηση συσταλτικών μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής με τη μορφή αύξησης των φόρων ή/και μείωσης των δημοσίων δαπανών ήταν αναπόφευκτη. Είναι γνωστό ότι αυτού του τύπου οι πολιτικές έχουν υφεσιακές επιπτώσεις.

Συνεπώς, και δεδομένου του μεγέθους της δημοσιονομικής διόρθωσης, ένας βαθμός ύφεσης ήταν επίσης αναπόφευκτος.

Αυτό, ωστόσο, που δεν ήταν αναπόφευκτο ήταν η ένταση και η χρονική διάρκεια της ύφεσης. Η ύφεση θα μπορούσε να είναι ηπιότερη και χρονικά βραχύτερη εφόσον, μεταξύ άλλων, α) το μείγμα της δημοσιονομικής πολιτικής είχε σχεδιαστεί προσεκτικότερα, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στο σκέλος των δαπανών σε σχέση με το σκέλος των φόρων, β) το πρόγραμμα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (π.χ. ιδιωτικοποιήσεις, παρεμβάσεις στις αγορές προϊόντων και εργασίας κ.ο.κ.) ήταν περισσότερο φιλόδοξο και καλύτερα σχεδιασμένο τόσο ως προς τον χρόνο όσο και ως προς τη σειρά υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων, γ) το πολιτικό σύστημα αντιμετώπιζε την κρίση και το πρόβλημα με συναινετική διάθεση (όπως συνέβη σε όλες τις υπόλοιπες χώρες που βρέθηκαν σε μνημόνια), και δ) εάν δεν μεσολαβούσε το «καταστροφικό» πρώτο εξάμηνο του 2015, το οποίο όχι μόνο εξανέμισε σε μεγάλο βαθμό τα όποια κέρδη της ελληνικής οικονομίας από την προσαρμογή του διαστήματος 2010-2014, αλλά τελικά οδήγησε σε μια νέα, μάλλον μη αναγκαία και επί τα χείρω οικονομική συμφωνία τον Αύγουστο του 2015.

Τέλος, όσον αφορά το τέταρτο και ίσως πιο σημαντικό ερώτημα, η απάντηση εξαρτάται αποκλειστικά από τις επιλογές πολιτικής που θα γίνουν σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μεσομακροπρόθεσμα. Συγκεκριμένα:

Σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, επιβάλλεται να διαφυλαχθεί ως κόρη οφθαλμού η όποια σταθεροποίηση επετεύχθη σε μακροοικονομικό επίπεδο, με παράλληλη οικοδόμηση ενός κλίματος αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης, που όχι μόνο θα διαψεύσει εκείνους που φοβούνται ότι η χώρα μας είναι έτοιμη να υιοθετήσει εκ νέου τις πρακτικές εκείνες που τη βύθισαν στην κρίση, αλλά θα θέσει και τις βάσεις για ουσιαστική και μόνιμη επιστροφή στην κανονικότητα. Η τελευταία εξαρτάται κρίσιμα από τη δυνατότητα της χώρας μας να χρηματοδοτεί τις δραστηριότητες

της αντλώντας πόρους από τις αγορές, όπως συμβαίνει με όλες τις φυσιολογικές οικονομίες. Πρακτικές ή επιλογές που θέτουν σε κίνδυνο αυτό το εγχείρημα όχι μόνο είναι μυωπικές και καιροσκοπικές, αλλά κυρίως είναι αντεθνικές, υπό την έννοια ότι θέτουν πρόσκαιρα προσωπικά, πολιτικά ή συντεχνιακά οφέλη πάνω από την ευημερία της κοινωνίας και του έθνους μας.

Σε μεσομακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, είναι αναγκαίο να συμφωνήσουμε προς τα πού θέλουμε να κατευθυνθεί η χώρα μας. Κατά την άποψή μου, η Ελλάδα πρέπει να προσπαθήσει να προσεγγίσει εκείνες τις χώρες και οικονομίες που με βάση τους σχετικούς και σε διεθνές επίπεδο αποδεκτούς δείκτες θεωρούνται ανεπτυγμένες, δηλαδή εκείνες που χαρακτηρίζονται από υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ, εξασφαλίζουν στους πολίτες τους υψηλό βιοτικό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα διαθέτουν –διότι μπορούν και χρηματοδοτούν– ισχυρό κράτος πρόνοιας. Η λειτουργία αυτών των οικονομιών βασίζεται στην αυξημένη παραγωγικότητα, στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια.

Προκειμένου η οικονομία μας να προσεγγίσει το πρότυπο λειτουργίας των ανεπτυγμένων οικονομιών, επιβάλλεται η υιοθέτηση και εφαρμογή δραστικών μεταρρυθμίσεων που θα μεταβάλουν την αποδοτικότητά της. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να αφορούν την ενίσχυση της ποιότητας των κρατικών θεσμών και τη στήριξη των ανεξάρτητων Αρχών, την ενθάρρυνση της καινοτομίας και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας μέσω πάταξης της γραφειοκρατίας και των εμποδίων στην επιχειρηματικότητα, την ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης, τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης μέσω της ουσιαστικής αξιολόγησης, την ποιοτική αναβάθμιση της παρεχόμενης παιδείας μέσω της ανάδειξης της αριστείας ως βασικής αξίας, τη δημιουργία ενός ουσιαστικού κράτους πρόνοιας, με υιοθέτηση των καλύτερων δυνατών αντίστοιχων πρακτικών που υπάρχουν στις ανεπτυγμένες οικονομίες, κ.ο.κ.

Συνεπώς, απαιτείται ένα πλέγμα πολιτικών που θα είναι συμβατό τόσο με τις βραχυπρόθεσμες όσο και με τις μεσομακροπρόθεσμες επιδιώξεις που προαναφέρθηκαν. Η κοινωνία μας απαιτείται να συναινέσει σε αυτές τις πολιτικές. Διαφορετικά, δεν θα μπορέι να ατενίσει το μέλλον με αισιοδοξία. Εάν, μάλιστα, κάποιος λάβει υπόψη και τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις, η ταχύτατη υιοθέτηση δραστικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο που πολύ συνοπτικά περιγράφηκε παραπάνω, με στόχο την τοποθέτηση και εδραίωση της χώρας μας στο κάρδο των ανεπτυγμένων οικονομιών, αποτελεί προϋπόθεση εθνικής επιβίωσης.

Για να προσεγγίσει η χώρα μας το πρότυπο λειτουργίας των ανεπτυγμένων οικονομιών, επιβάλλεται η υιοθέτηση δραστικών μεταρρυθμίσεων.

διο οικονομικής ανασυγκρότησης, στο οποίο θα είχαν την «ιδιοκτησία» των όποιων επιλογών οικονομικής πολιτικής. Η αδυναμία αυτή, που οφειλόταν σε συνειδητές επιλογές πόλωσης, άνοιξε τον δρόμο σε λαϊκίστικες και ανεδαιφικές ως προς τα οικονομικά πράγματα θέσεις, τις οποίες η χώρα μας πλήρωσε το 2015.

Συνεπώς, η επιλογή το 2010 ήταν μεταξύ της άτακτης χρεοκοπίας, με ό,τι αυτό συνεπαγόταν, και της «αγοράς» χρόνου, προκειμένου να υιοθετηθούν οι απαραίτητες αλλαγές ώστε να αποκτήσει η χώρα μας μία υγιή οικονομία. Υπό αυτή την έννοια, η αναζήτηση

Υψηλή απορρόφηση αποφοίτων του ΟΠΑ στην αγορά εργασίας

Σχεδόν οι μισοί φοιτητές του ΟΠΑ βρίσκουν δουλειά πριν ακόμη τελειώσουν τις σπουδές τους, ενώ 8 στους 10 απασχολούνται αμέσως μόλις αποφοιτήσουν.

του **Δημήτρη Καρλή**, Καθηγητή Τμήματος Στατιστικής του ΟΠΑ,
και της **Αγγελικής Παναγιωτίδου**, στελέχους Μονάδας Πρακτικής Άσκησης και Διασύνδεσης με την Αγορά Εργασίας του ΟΠΑ

Την εικόνα μιας νέας γενιάς επιστημόνων που βρίσκουν εύκολα εργασία μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους, ή δραστηριοποιούνται γρήγορα στην αγορά εργασίας ιδρύοντας δικές τους επιχειρήσεις, αποκαλύπτει μεγάλη έρευνα του ΟΠΑ σχετικά με την επαγγελματική πορεία των αποφοίτων του.

Το ΟΠΑ διενέργησε την έρευνα αυτή μεταξύ των αποφοίτων του με σκοπό

τον προσδιορισμό της μετέπειτα πορείας τους τόσο από επαγγελματική όσο και από εκπαιδευτική οπτική. Συγκεκριμένα, έγινε ανάλυση επαγγελματικών και εκπαιδευτικών ευκαιριών, αλλά διερευνήθηκε και η επίδραση του πανεπιστημίου στην εξέλιξη των αποφοίτων.

Η έρευνα, με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή του ΟΠΑ **Βλάση Σταθακόπουλο**, διεξήχθη ηλεκτρονικά από τον Μάιο μέχρι και τον Ιούνιο του

2018. Αφορούσε αποφοίτους όλων των Σχολών και Τμημάτων του πανεπιστημίου που κατέστησαν πτυχιούχοι από τον Ιανουάριο του 2012 έως και τον Φεβρουάριο του 2018.

Οι απόφοιτοι συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο μέσω της πλατφόρμας onlinesurveys.aueb.gr. Συνολικά ελήφθησαν 1.462 απαντήσεις (1.329 ολοκληρωμένες), με το συνολικό ποσοστό ανταπόκρισης να ανέρχεται σε 17,3%. Οι 736 απαντήσεις δόθηκαν

από άντρες και οι 726 από γυναίκες, με ποσοστό συμμετοχής 50,3% και 49,7%, αντίστοιχα.

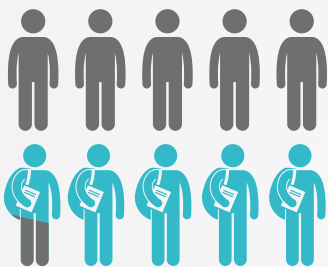
Μεταπτυχιακές σπουδές: Σχεδόν οι μισοί απόφοιτοι του ΟΠΑ, σε ποσοστό 47,5%, δήλωσαν ότι συνέχισαν τις σπουδές τους. Από αυτούς το 87,3% επέλεξαν μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, το οποίο σε ποσοστό 47% ήταν απόλυτα συναφές με τις προπτυχιακές σπουδές τους.

Απασχόληση: Τα ποσοστά απασχόλη-

Μεταπτυχιακές σπουδές

47,5%

των αποφοίτων του ΟΠΑ συνέχισαν τις σπουδές τους

από αυτούς το **87,3%**

επέλεξαν μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών

το οποίο σε ποσοστό

47%

ήταν απόλυτως συναφές με τις προπτυχιακές σπουδές τους

Απασχόληση

77%

των αποφοίτων του ΟΠΑ εργάζονται

με τη συντριπτική πλειονότητα να απασχολείται σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης

από αυτούς το **33%**

δηλώνει απόλυτη συνάφεια αντικείμενου εργασίας με το αντικείμενο σπουδών

Εργασιακά θέματα

Πρακτική άσκηση

49%

των φοιτητών πραγματοποιεί πρακτική άσκηση

Ατομική επιχείρηση

6%

των αποφοίτων άνοιξαν δική τους επιχείρηση

από αυτές τις επιχειρήσεις το

91%

παρέμειναν ενεργές έως τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας

Τρόποι αναζήτησης εργασίας

από το διαδίκτυο **44%**

από γνωστό **28%**

σης αποφοίτων όλων των Τμημάτων του πανεπιστημίου παρουσιάζονται ιδιαίτερα υψηλά, με το συνολικό ποσοστό να ανέρχεται σε 77%. Η συντριπτική πλειονότητα των αποφοίτων απασχολείται σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης. Μάλιστα, ένα 48% των αποφοίτων δηλώνει ότι έπιασε δουλειά πριν καν τελειώσει το πανεπιστήμιο. Το 33% δηλώνει απόλυτη συνάφεια αντικειμένου εργασίας με το αντικείμενο σπουδών, ενώ οι τομείς των λογιστικών και χρηματοοικονομικών, της πληροφορικής και του μάρκετινγκ βρίσκονται στην πρώτη τριάδα των κλάδων απασχόλησης.

Ατομική επιχείρηση: Ένα 6% των αποφοίτων, κόντρα στις δυσκολίες του οικονομικού περιβάλλοντος, δήλωσαν ότι επέλεξαν τη δημιουργία δικής τους επιχείρησης – οι μισοί εξ αυτών σε διάστημα λιγότερο από ένα έτος από την αποφοίτησή τους. Από αυτές τις επιχειρήσεις το 91% παρέμεναν ενεργές έως τον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας.

Εργασιακά θέματα: Ως προς τους τρόπους αναζήτησης εργασίας, η έρευνα έδειξε ότι το διαδίκτυο κατέχει την

πρώτη θέση, με ποσοστό 44%, και ακολουθεί η επιλογή «γνωστοί» με ποσοστό 28%. Ταυτόχρονα, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης είναι ιδιαίτερα δημοφιλής, με το 49% των φοιτητών να πραγματοποιεί πρακτική άσκηση.

Κατά τη σύγκριση των αποτελεσμάτων της έρευνας του 2018 με την έρευνα η οποία διεξήχθη το 2012, υπήρχαν πολύ ενδιαφέροντα ευρήματα. Παρατηρήθηκε μείωση του ποσοστού αποφοίτων που συνέχισαν τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο, από 46% σε 41%. Σημειώθηκε αύξηση στο ποσοστό απασχόλησης, από 69% σε 77%, με αντίστοιχη αύξηση στην εργασία πλήρους απασχόλησης, από 89% σε 91%, και ταυτόχρονη μείωση στην εργασία μερικής απασχόλησης, από 11% σε 9%. Αξιόλογη αύξηση καταγράφηκε στο ποσοστό συμμετοχής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης, από 38% σε 49%, καθώς και στο ποσοστό απασχόλησης πριν τη λήψη πτυχίου, από 41% σε 48%. Τέλος, ιδιαίτερη αύξηση παρατηρήθηκε στην ικανοποίηση αποφοίτων από τις σπουδές τους στο ΟΠΑ, καθώς από 60% στην προηγούμενη έρευνα έφτασε στο 74%.

Σε σχέση με την έρευνα που διεξήχθη το 2012

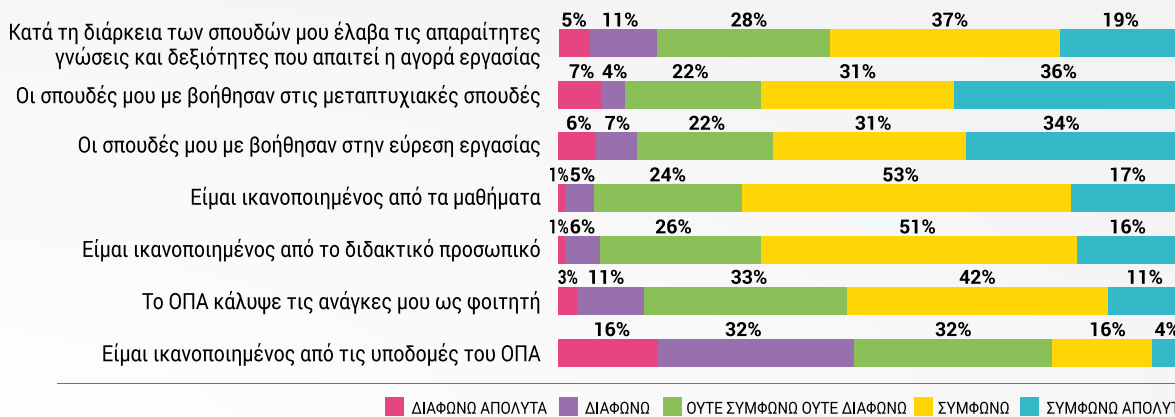
αυξήθηκε το ποσοστό όσων:

- ✓ απασχολούνται στη διάρκεια των σπουδών τους
- ✓ πραγματοποιούν πρακτική άσκηση
- ✓ απασχολούνται αμέσως μετά την αποφοίτησή τους
- ✓ θα επέλεγαν και πάλι το ΟΠΑ για προπτυχιακές σπουδές

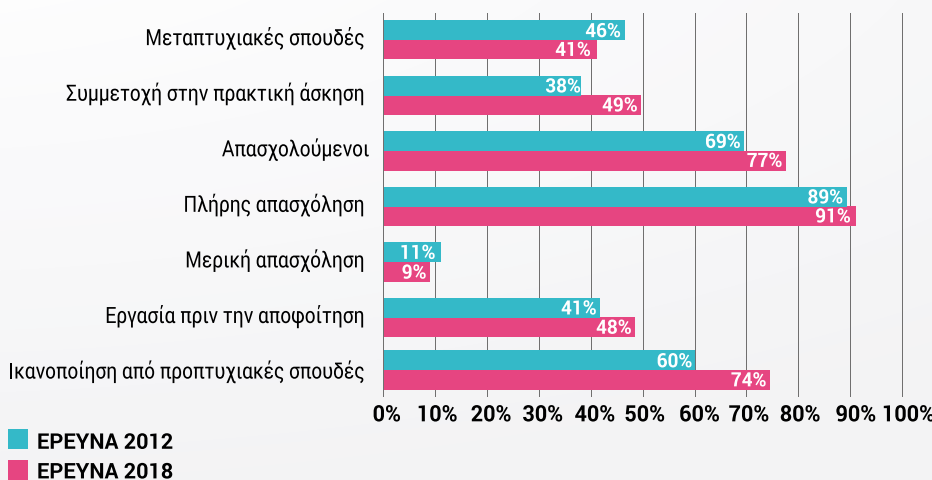
μειώθηκε το ποσοστό όσων:

- ✓ πραγματοποιούν μεταπτυχιακές σπουδές

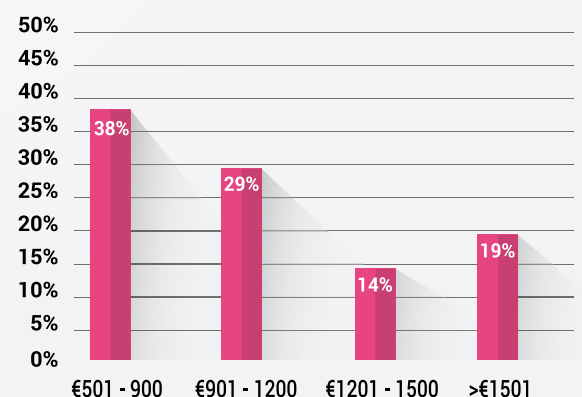
Γνώμη αποφοίτων για το ΟΠΑ

Διαχρονική εξέλιξη βασικών δεικτών

Μηνιαίες αποδοχές αποφοίτων του ΟΠΑ

Πώς μετασχηματίζεις μαχητικά αεροσκάφη σε... ανοιχτήρια;

Ένας φοιτητής του ΟΠΑ κατάφερε να βρει τον δρόμο του στη χώρα μας και, μαζί με συνεργάτες του, να φτιάξει μία startup.

του Πορφύριου Πελωριάδη, φοιτητή Τμήματος Πληροφορικής του ΟΠΑ και συνιδρυτή της Jetk.

Υπάρχουν γύρω μας νέοι, φοιτητές και απόφοιτοι, που θέλουν να μείνουν στην Ελλάδα. Νέοι κουρασμένοι από την ελληνική πραγματικότητα της κρίσης. Σε πείσμα των καιρών, αναζητούν μια κατάλληλη ευκαιρία για να καινοτομήσουν και να δημιουργήσουν. Μια τέτοια ομάδα φοιτητών από την Αθήνα είναι και αυτή της Jetk.

Τι κάνουμε; Αναβαθμιστική ανακύκλωση πτερυγίων από κινητήρες μαχητικών αεροσκαφών. «Τι είναι αυτό;» θα μου πείτε. Είναι μια προσπάθεια που, με μια λέξη, σημαίνει καινοτομία – στη χώρα μας και όχι κάπου στο εξωτερικό.

Παίρνουμε πτερύγια από αεροκινητήρες και, μέσω χάραξης με λέιζερ και μηχανουργικής κατεργασίας με CNC, τα μετασχηματίζουμε σε... μπρελόκ, ανοιχτήρια και διακοσμητικά γραφείου. Τα πτερύγια είναι φτιαγμένα από υπερκράματα τιτανίου και κουβαλούν ιστορίες από πραγματικές αποστολές, πτήσεις και ανακαιτίσεις πάνω από το Αιγαίο. Τα υλικά αυτά συνήθως καταλήγουν σε χυτήρια του εξωτερικού για να ανακυκλωθούν και να επανεισχυθούν με διάφορους τρόπους στη βιομηχανία της Ευρώπης.

Η αρχική ιδέα ανήκει στον συνιδρυτή της εταιρείας **Βασίλη Σοφικίτη**. Το καλοκαίρι του 2015 περπατούσε με τον πατέρα του, που είναι πιλότος της Πολεμικής Αεροπορίας, μέσα σε μία ελληνική αεροπορική βάση. Εκεί, ανάμεσα σε υπόστεγα αεροσκαφών και αντιαεροπορικά συστήματα, παρατήρησε παλιά τμήματα αεροσκαφών, παραμερισμένα ως άχρηστο υλικό. Το

ανθεκτικό τους μέταλλο γυάλιζε στον ήλιο, και τα περιεργάστηκε γεμάτος περιέργεια και δέος. Συνδυάζοντας στο μυαλό του τον ιδρώτα, το καθημερινό ρίσκο και τις θυσίες του οικογενειάρχη πιλότου με τις δικές του γνώσεις ως αποφοίτου της Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού Ασπροπύργου και πλέον φοιτητή στη Σχολή Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών του ΕΜΠ, θεώρησε ότι το τέλος που τα περίμενε ήταν πολύ άδοξο. Τόσο πάθος, τόσες ιστορίες... να λιώσουν σε ένα χυτήριο της Γερμανίας και να χαθούν για πάντα;

Αφού λοιπόν αποχαρακτηρίστηκαν από στρατιωτικό υλικό, η ομάδα της Jetk τα αγόρασε. Για δύο ολόκληρα χρόνια φτιάχναμε πρωτότυπα, παλεύαμε με την καθημερινότητα της κρίσης και, ταυτόχρονα, προσπαθούσαμε να είμαστε συνεπείς και στις φοιτητικές μας υποχρεώσεις. Αρχικά, μέχρι η ιδέα μας να ωριμάσει, δουλεύαμε στα γκαράζ των σπιτιών μας με συμβατικά εργαλεία και σχέδια σε χαρτοπετσέτες. Όταν τα σχέδια τελειοποιήθηκαν, ξεκινήσαμε να αναζητούμε συνεργάτες για την κατασκευή των τελικών πρωτοτύπων και για τη δοκιμή της γραμμής παραγωγής που είχαμε σχεδιάσει. Αρκετές φορές μπήκαμε στον πειρασμό να συνεργαστούμε με ξένες εταιρείες, αλλά θέλαμε να αποδείξουμε στον εαυτό μας και στους φίλους μας ότι η χώρα μας έχει ακόμα ευκαιρίες, και μάλιστα 100% ελληνικές!

Οι πρώτες πωλήσεις έγιναν στο Indiegogo, μια πλατφόρμα διαδικτυακής μικροχρηματοδότησης παγκόσμιου βεληνεκούς. Αυτήν τη στιγμή έχουμε διαθέσει τα προϊόντα μας σε

Πολλά χρηστικά αντικείμενα της Jetk. κουβαλούν ιστορίες από πραγματικές ανακαιτίσεις πάνω από το Αιγαίο.

περισσότερες από 25 χώρες και συνεχίζουμε να εξυπηρετούμε παραγγελίες μέσα από το ηλεκτρονικό μας κατάστημα (jetk.gr/shop). Ήδη σχεδιάζουμε νέα προϊόντα, όπως ένα πολυεργαλείο και ένα μαχαίρι, πάντα με βάση το συγκεκριμένο υλικό, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται με πολλούς, τόσο απλούς όσο και παράξενους τρόπους και να μας εμπνέουν με το ένδοξο παρελθόν τους.

Ως φοιτητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών είχα την ευκαιρία να πάρω τα πρώτα ερεθίσματα για τον κόσμο της επιχειρηματικότητας από

τα πρώτα κίολας έτη σπουδών μου. Διαπίστωσα πως, για όποιον θέλει να σπουδάσει Πληροφορική, αλλά και να αναπτύξει γνώσεις επιχειρηματικότητας, το ΟΠΑ είναι η ιδανική επιλογή. Διαθέτει αξιολογότερη επιστημονική κοινότητα και, παράλληλα, πραγματοποιεί πολύ σημαντικές δράσεις υποστήριξης και προώθησης επιχειρηματικών ιδεών. Κάθε ενδιαφερόμενος φοιτητής αξίζει να απευθυνθεί στην αρμόδια ομάδα του πανεπιστημίου. Πολλές μεγάλες ιδέες ξεκίνησαν στην πλάκα από μια παρέα φοιτητών. Τολμήστε το!

Η αειφόρος τραπεζική μπροστά στην κλιματική αλλαγή

Η Τράπεζα Πειραιώς συνδιαμορφώνει τις παγκόσμιες Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής.

Πιστή στις αξίες της, η Τράπεζα Πειραιώς είναι η μοναδική ελληνική τράπεζα που συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση των παγκόσμιων Αρχών Υπεύθυνης Τραπεζικής (Principles for Responsible Banking), μαζί με άλλες 27 τράπεζες από όλο τον κόσμο, στο πλαίσιο του United Nations Environment Programme – Finance Initiative (UNEP FI).

Οι Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής του UNEP FI:

- Προσδιορίζουν τα κριτήρια για την αειφόρο τραπεζική (sustainable banking), θέτοντας ως προϋπόθεση την ολιστική εκτίμηση κινδύνων και ευκαιριών που προκύπτουν από δραστηριότητες των τραπεζών.
- Παρακινούν τις τράπεζες να θέσουν στόχους αειφορίας και να δημοσιοποιούν πώς με τις χρηματοδοτήσεις τους έχουν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία και στο περιβάλλον.
- Τονίζουν τη σημασία της συνεργασίας με πελάτες και ενδιαφερόμενα μέρη.
- Διασφαλίζουν ότι οι τράπεζες θα υλοποιήσουν δεσμεύσεις τους με αποτελεσματικά πρότυπα διακυβέρνησης και κουλτούρα υπευθυνότητας.

Στην πρώτη γραμμή της αειφορίας

Από το 2004 η Τράπεζα Πειραιώς έχει υπογράψει το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ, προωθώντας έμπρακτα τις δέκα αρχές του, που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος και την καταπολέμηση της διαφθοράς, ενώ ήδη από το 2007 είναι μέλος του UNEP FI. Υποστηρίζει τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και συμβάλλει ουσιαστικά στην επίτευξή τους, επικεντρώνοντας τις προσπάθειές της σε 11 εξ αυτών, εκεί δηλαδή όπου μπορεί να έχει μεγαλύτερη θετική επίπτωση.

Με βάση τις αρχές υπευθυνότητας, αξιοκρατίας και διαφάνειας, η Τράπεζα δημιουργεί ομοίομορφη και σταθερή εταιρική κουλτούρα σε ολόκληρο τον οργανισμό.

Σκοπός της είναι να αποτελεί πυλώνα σταθερότητας για την ελληνική οι-

Αρχές Υπεύθυνης Τραπεζικής

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ Εναρμόνιση τραπεζών με στόχους της κοινωνίας, όπως αυτοί εκφράζονται στους 17 Στόχους του ΟΗΕ και στη Συμφωνία του Παρισιού περί κλιματικής αλλαγής.	ΕΠΙΔΡΑΣΗ Μεγιστοποίηση του θετικού αντίκτυπου που επιδιώκουν οι τράπεζες με ταυτόχρονη μείωση των αρνητικών τους επιπτώσεων.	ΠΕΛΑΤΕΣ Υπεύθυνη συνεργασία με πελάτες για τη δημιουργία κοινής ευημερίας, τώρα και στο μέλλον.	ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ Συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη για την επίτευξη στόχων της κοινωνίας.	ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΧΩΝ Αποτελεσματική διακυβέρνηση και θέσπιση στόχων ως προς τις σημαντικότερες επιπτώσεις.	ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ Δέσμευση για διαφάνεια και λογοδοσία αναφορικά με τις επιπτώσεις και τον βαθμό συνεισφοράς στην επίτευξη στόχων της κοινωνίας.
---	--	---	--	--	--

Η οικοδόμηση ανθεκτικότητας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής παρουσιάζει επενδυτικές ευκαιρίες για τις τράπεζες.

νομία, να τροφοδοτεί την ανάπτυξη και να στηρίζει την καινοτομία.

Στήριξη της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας

Με όχημα τις αρχές εταιρικής υπευθυνότητας που διέπουν τη λειτουργία της, η Τράπεζα Πειραιώς συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της χώρας.

■ Ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση

Εφαρμόζει με αρτιότητα και διαφάνεια Σύστημα Εταιρικής Διακυβέρνησης και συμμορφώνεται απολύτως με το αυστηρό εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο.

■ Υγιής επιχειρηματικότητα με κουλτούρα επιδόσεων

Με το στρατηγικό σχέδιο «Agenda 2020» θέτει συγκεκριμένους στόχους

και προτεραιότητες που ενισχύουν τη χρηματοοικονομική της επίδοση και την ελληνική οικονομία.

■ Άριστες εργασιακές πρακτικές

Ένας από τους μεγαλύτερους εργοδότες στην Ελλάδα, η Τράπεζα Πειραιώς απασχολεί περίπου 12,5 χιλ. εργαζομένους, σε θέσεις πλήρους απασχόλησης. Ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα διέπει όλες τις πρακτικές διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού του Ομίλου.

■ Επιστροφή αξίας στην κοινωνία

Μόνο το 2017, η συνεισφορά σε δράσεις, προγράμματα και πρωτοβουλίες κοινωνικού, πολιτιστικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα αναλογούσε στο 1,4% του συνόλου των λειτουργικών εξόδων του Ομίλου.

■ Προαγωγή του πολιτισμού

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) καταγράφει, αναδεικνύει και προωθεί την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μέσω ενός δικτύου 9 θεματικών μουσείων.

■ Περιβάλλον και αειφόρος τραπεζική

Το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) της Τράπεζας είναι πιστοποιημένο βάσει του νέου ISO 14001:2015 και του αυστηρότερου κανονισμού περιβαλλοντικής διαχείρισης στην Ευρώπη, του EMAS. Μέσω του ΣΠΔ εφαρμόζονται περιβαλλοντικά προγράμματα με τα οποία εξοικονομούνται 5 εκατ. ευρώ τον χρόνο.

Συνεισφέροντας έμπρακτα στην επίτευξη των ευρύτερων εγχώριων στόχων για την παραγωγή ενέργειας από καθαρές μορφές ενέργειας, η συνολική ισχύς των χρηματοδοτημένων έργων ΑΠΕ ανήλθε σε 1.134 GW, κατέχοντας 20,5% επί της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος στο τέλος του 2017.

Επίσης, για τη χρηματοδότηση ελληνικών επιχειρήσεων η Τράπεζα συνυπολογίζει περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια, πλέον των οικονομικών.

Horizon Europe και Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας

Δύσκολες διαπραγματεύσεις, υψηλές προσδοκίες

της Δρος **Lidia Borrell-Damián**, Διευθύντριας Έρευνας και Καινοτομίας στη European University Association (EUA)

Πολύπλοκες προβλέπονται οι συζητήσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πριν ξεκινήσει να υλοποιείται το ένατο κατά σειρά Πρόγραμμα-Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Έρευνα και την Καινοτομία. Μάλιστα, στην περίπτωση του νέου προγράμματος, με ονομασία «Horizon Europe», τα διακυβεύματα είναι υψηλότερα από ποτέ. Η έκθεση του **Pascal Lamy** ανέφερε ότι μόνον ένας προϋπολογισμός τουλάχιστον 160 δισ. ευρώ για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (2021-2027) θα επαρκούσε προκειμένου να διατηρηθεί η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Πάντως, το πιο αισιόδοξο σενάριο μέχρι στιγμής είναι αυτό που προωθεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προτείνοντας προϋπολογισμό ύψους 120 δισ. ευρώ. Βέβαια, ένα πιθανό «σκληρό» Brexit θα αλλάξει δραστικά τα δεδομένα.

Ένα πράγμα παραμένει αδιαμφισβήτητο: η αριστεία της χρηματοδοτούμενης από την ΕΕ έρευνας μέσω του Προγράμματος-Πλαισίου. Ωστόσο, «αγκάθι» στις πολιτικές διεργασίες, όσο και στην ίδια την επιστημονική κοινότητα, παραμένουν μακροχρόνια ανεπίλυτα ζητήματα. Ένα από αυτά είναι η υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ECE). Οι στόχοι του ECE καθορίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 2000 και αναδιαρθρώθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2012. Τότε είχαν τεθεί πέντε κεντρικές προτεραιότητες: αποτελεσματικά εθνικά συστήματα, πρόσβαση σε ερευνητικές υποδομές, ανοικτή πρόσβαση σε ερευνητικά αποτελέσματα, ανοικτή αγορά εργασίας για ερευνητές, ισορροπία μεταξύ των φύλων. Η εφαρμογή των στόχων του ECE δεν προχώρησε στον ίδιο βαθμό σε όλη την Ευρώπη, αλλά αφέθηκε να «αιωρείται» ανάμεσα στα κράτη-μέλη και στα ενδιαφερόμενα μέρη (πανεπιστήμια, φορείς χρηματοδότησης έρευνας, οργανισμοί καινοτομίας, ερευνητικές υποδομές κ.ά.). Σήμερα λοιπόν η ΕΕ εν συνόλω μακράν απέχει από την επίτευξη πραγματικά αποτελεσματικών εθνικών συστημάτων, ανοικτής πρόσβασης, ανοικτής αγοράς εργασίας ή ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στον τομέα Έρευνας και Καινοτομίας. Γι' αυτό, είναι ιδιαίτερα ελπιδοφόρο το γεγονός ότι το νέο Πρόγραμμα-Πλαίσιο, για πρώτη φορά, περιλαμβάνει την ενίσχυση του ECE ως οριζόντιο πυλώνα.

Τα κονδύλια Έρευνας και Καινοτομίας προσφέρουν ασύγκριτες ευκαιρίες σύμπραξης ερευνητών με «σφραγίδα αριστείας» από ένα σύστημα αξιολόγησης ομοτίμων.

Η Δρ Lidia Borrell-Damián

Η διεύρυνση της συμμετοχής πανευρωπαϊκά εξακολουθεί επίσης να αποτελεί πρόκληση. Στοιχεία της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων καταδεικνύουν ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ εθνικής επένδυσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και επιτυχούς συμμετοχής στο Πρόγραμμα-Πλαίσιο. Με άλλα λόγια, οι χώρες που επενδύουν περισσότερο στην εκπαίδευση συγκεντρώνουν και το μεγαλύτερο μέρος της κοινοτικής χρηματοδότησης. Τα κονδύλια Έρευνας και Καινοτομίας προσφέρουν ασύγκριτες ευκαιρίες σύμπραξης ερευνητών και ερευνητικών ομάδων από όλη την Ευρώπη με «σφραγίδα αριστείας», που παρέχεται από ένα σύστημα αξιολόγησης ομοτίμων ευρέως αναγνωρισμένο από τους εμπλεκόμενους φορείς. Αυτά τα δεδομένα, σε συνδυασμό με την προσέγγιση

αντιμέτωπησης παγκόσμιων προκλήσεων η οποία διατρέχει όλο το πρόγραμμα Horizon Europe (πρωτίστως μέσω Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας και έρευνας προσανατολισμένης σε συγκεκριμένες αποστολές), ευνοούν μια διευρυμένη συμμετοχή φορέων Έρευνας και Καινοτομίας ανά την Ευρώπη. Για να συμβεί όμως αυτό, θα πρέπει τα εθνικά συστήματα να στηρίζουν τις ερευνητικές και επιχειρηματικές κοινότητες για την οικοδόμηση συνεργασιών με κύριο γνώμονα την αριστεία στην έρευνα.

Άλλη βασική πτυχή των σχετικών διαβουλεύσεων είναι η συνέργεια του προγράμματος Horizon Europe και των διαρθρωτικών ταμείων. Ποιες επιλογές εξετάζονται; Από εγγυημένα κονδύλια, που θα δαπανηθούν μόνο για τους σκοπούς Έρευνας και Καινοτομίας, μέχρι τη δυνατότητα χρήσης των διαρθρωτικών ταμείων για χρηματοδότηση έργων στα οποία κατόπιν αξιολόγησης χορηγείται «σφραγίδα αριστείας». Ανεξαρτήτως της έκβασης των διαπραγματεύσεων, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ χρειάζεται να καταβάλουν εντατικότερες προσπάθειες για την απλοστέωση των διοικητικών διαδικασιών. Σημαντική πρόσδος θα ήταν η αναγνώριση όσων εθνικών δημόσιων λογιστικών συστημάτων συμμορφώνονται με ορισμένους κοινούς κανόνες της ΕΕ.

Όλες αυτές οι προκλήσεις πρέπει να επιλυθούν το γρηγορότερο δυνατόν. Σε αυτούς τους αβέβαιους καιρούς, με την ανησυχητική αύξηση κινήσεων εναντίον της ΕΕ και τις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για το Brexit, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα οφείλουν να καταλήξουν σε συμφωνία για το νέο Πρόγραμμα-Πλαίσιο πριν τη λήξη της τρέχουσας νομοθετικής περιόδου. Για τον σκοπό αυτόν, η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων και δεκατρείς άλλες ενώσεις πανεπιστημίων δημοσίευσαν τον Ιούνιο του 2018 κοινή θέση επί του ζητήματος, προτείνοντας κάποιες τροπολογίες στον κανονισμό του προγράμματος Horizon Europe, με κυριότερες αιχμές την καλύτερη διασύνδεση μεταξύ έρευνας, καινοτομίας και εκπαίδευσης και τη συμπερίληψη της θεμελιώδους έρευνας στις θεματικές προτεραιότητες (clusters) και αποστολές, αλλά και περισσότερων ανθρωποκεντρικών και κοινωνικών κριτηρίων. Πρόκειται για ουσιαστικές αξίες που η Ευρώπη χρειάζεται να προωθήσει περαιτέρω προς όφελος των κοινωνιών μας.

Νέα εποχή στη φοιτητική επικοινωνία με το WHAT'S UP

Σταθερή, κινητή και Internet από... άλλον πλανήτη!

νίας, όπως 600MB και 600' προς κινητά WHAT'S UP αυτόματα, κάθε πρώτη του μηνός, 500MB με κάθε ανανέωση από €10 και άνω, αλλά και κωδικό Reloadit, για επιπλέον δωρεάν MB ή λεπτά ομιλίας.

Για το φοιτητικό σπίτι, το WHAT'S UP Student Double Play προσφέρει σταθερό τηλέφωνο και απεριόριστο Internet με ταχύτητες έως 50Mbps στο COSMOTE Fiber, το μεγαλύτερο δίκτυο οπτικών ινών στην Ελλάδα.

«Στεκόμαστε δίπλα στους φοιτητές, ακούμε τις ανάγκες τους και τους στηρίζουμε στην πιο δημιουργική φάση της ζωής τους. Με το WHAT'S UP Student οι φοιτητές έχουν πλέον όλα όσα χρειάζονται, δηλαδή και προηγμένες υπηρεσίες σε ιδιαίτερα προσιτές τιμές, και πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσα από τα κορυφαία δίκτυα σταθερής και κινητής στην Ελλάδα. Έτσι, μπορούν να σερφάρουν απίστευτα γρήγορα στο διαδίκτυο, να επικοινωνούν ξέγνοιαστα με τους φίλους και την οικογένειά τους, να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα τεχνολογίας πολύ οικονομικά, αλλά και να απολαμβάνουν μοναδικές εμπειρίες ψυχαγωγίας», αναφέρει ο κ. Παναγιώτης Γαβρηλίδης, διευθυντής Consumer Marketing του Ομίλου ΟΤΕ.

Στα καταστήματα COSMOTE και ΓΕΡΜΑΝΟΣ οι φοιτητές θα βρουν μια μεγάλη γκάμα προϊόντων τεχνολογίας σε ειδικές τιμές, ενώ μέσω του προγράμματος DEALS for YOU, το οποίο εμπλουτίζεται διαρκώς, οι φοιτητές απολαμβάνουν αποκλειστικές προσφορές αγορών (π.χ. έκπτωση 10% στα καταστήματα ΙΚΕΑ, έκπτωση 15% στα καταστήματα INTERSPORT, The Athlete's Foot, Color Skates, προνομιακή τιμή στα Goody's Burger House, 1+1 καφέ σε επιλεγμένα κυλικεία Σχολών κ.ά.) και πολλές άλλες ευκαιρίες για ψυχαγωγία, ταξίδια, φαγητό και εκπαίδευση.

Χρήσιμες πληροφορίες:
www.whatsup.gr/student

Είναι σημαντικό για τους φοιτητές να απολαμβάνουν την κάθε στιγμή; Είναι. Και υπάρχει τρόπος να «απογειωθεί» η φοιτητική ζωή; Υπάρχει. Η γρήγορη και αξιόπιστη επικοινωνία είναι μια δυνατότητα που μπορεί να μετατρέψει τα φοιτητικά χρόνια σε ανεπανάληπτη εμπειρία ζωής. Γι' αυτό, για άλλη μια φορά, ο μεγαλύτερος τηλεπικοινωνιακός πάροχος στη χώρα μας έρχεται να καλύψει τις απαιτήσεις των νέων για απρόσκοπτη επικοινωνία με μοναδικές φοιτητικές προσφορές τηλεφωνίας και Internet.

Διαλέξεις, σημειώσεις, ξενύχτια, εξεταστικές, ανταλλαγή απόψεων, παρουσιάσεις, εθελοντικές δράσεις, πλάκες, παρέες, ταξίδια, νέες δεξιότητες, νέες κουλτούρες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της φοιτητικής ζωής. Ωστόσο, η ανάγκη των φοιτητών για νέες επαφές και καινούργιες καταστάσεις πρέπει να συνδυάζεται με προνόμια και ολοκληρωμένες υπηρεσίες επικοινωνίας στις πιο προσιτές τιμές.

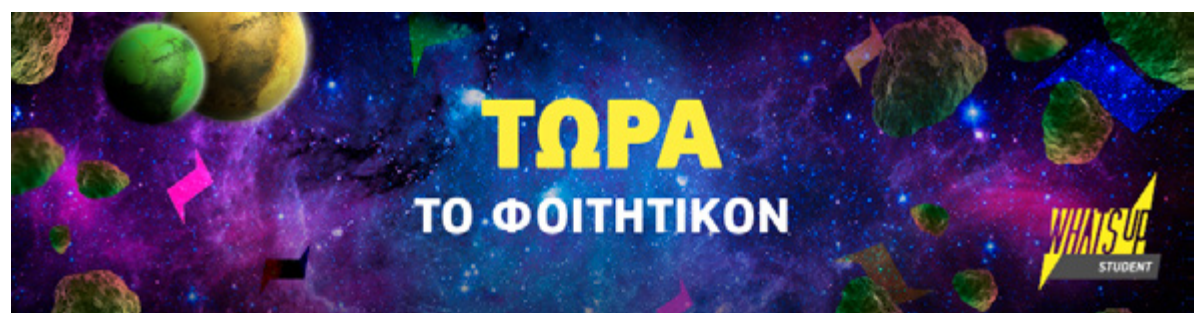
Με αυτό το κριτήριο σχεδιάστηκε ένας ολοκληρωμένος κόσμος επικοινωνίας και ψυχαγωγίας ειδικά για την καθημερινότητα του φοιτητή. Για

Αποκλειστικές προσφορές για φοιτητές σε κινητό, σταθερό, προϊόντα τεχνολογίας και ψυχαγωγία.

να τον ανακαλύψει, αρκεί να μπει στην παρέα του WHAT'S UP Student.

Με την εγγραφή του στη φοιτητική προσφορά WHAT'S UP Student Καρτοκινητό, ο φοιτητής έχει στη διάθεσή του πολλά λεπτά ομιλίας και MB για πρόσβαση στο Internet από το κινητό του, μέσα από το μεγαλύτερο δίκτυο 4G/4G+ στην Ελλάδα, με πληθυσμακή

κάλυψη πάνω από 98% και 94%, αντίστοιχα. Μάλιστα, το δίκτυο COSMOTE πρόσφατα βραβεύτηκε ως το πιο γρήγορο δίκτυο Mobile Internet στην Ελλάδα από τον ανεξάρτητο φορέα Ookla. Συγκεκριμένα, ο φοιτητής έχει ένα αποκλειστικό πακέτο με 1.000' προς όλους και 600MB μόνο με €6, μαζί με πολλά άλλα δώρα επικοινωνω-

Η βιομηχανία κρουαζιερόπλοιων ως πυλώνας ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας

«Ελεύθερε άνθρωπε,
πάντα θα αγαπάς τη θάλασσα!»
Σαρλ Μπωντλαίρ

του Άγγελου Μάριου Λιναρδάτου, ιδιοκτήτη της Navifrance

Σήμερα το μεγαλύτερο κρουαζιερόπλοιο στον κόσμο είναι το «Symphony of the Seas», με μήκος 362 μέτρων, 3.000 καμπίνες, 40 εστιατόρια και 23 πισίνες.

Η Διεθνής Ένωση Κρουαζιερόπλοιων (CLIA) σε πρόσφατη έκθεσή της ανέφερε ότι ο κλάδος ξεπέρασε τις προβλέψεις του 2017, φτάνοντας τους 26,7 εκατ. επιβάτες, ενώ για το 2018 η πρόβλεψη ανέρχεται στους 28 εκατ. επιβάτες. Η Ασία, που αντιπροσωπεύει το 15% του συνόλου θαλάσσιων επιβατών, το 2017 σημείωσε αύξηση 20,5% σε σύγκριση με το 2016. Οι ΗΠΑ και ο Καναδάς σημείωσαν εντυπωσιακή αύξηση επιβατών, κατά 5%, φτάνοντας στο 49% του συνολικού αριθμού θαλάσσιων επιβατών, ενώ η Ευρώπη παραμένει ισχυρή και καταγράφει συνολική αύξηση επιβατών κατά 2,5%, φτάνοντας στο 26%. Η ίδια μελέτη επισημαίνει πως ο κλάδος της κρουαζιέρας αντιπροσωπεύει στην Ευρώπη μία οικονομία αξίας 47 δισ. ευρώ με 403.000 εργαζομένους.

Πέρυσι οι άμεσες δαπάνες που προέκυψαν από την κρουαζιέρα έφτασαν τα 19,70 δισ. ευρώ. Η Ελλάδα όμως μπόρεσε να απορροφήσει μόλις το 0,6% αυτών των ποσών, παρ' ότι αποτελεί τον τρίτο μεγαλύτερο προορισμό κρουαζιέρας στη Μεσόγειο. Δύο από τις σοβαρότερες αιτίες είναι η αδυναμία ανάπτυξης νέων προορισμών και η απουσία παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας. Σύμφωνα με τη CLIA, το 2017 οι άμεσες δαπάνες που πραγματοποιήσαν οι ταξιδιώτες κρουαζιέρας στην Ελλάδα ανήλθαν σε 546 εκατ. ευρώ, ενώ η Ιταλία και η Ισπανία εισέπραξαν 5,4 δισ. ευρώ και 1,4 δισ. ευρώ, αντίστοιχα.

Πώς ξεκίνησαν όμως όλα; Οι κρουαζιέρες στην Ελλάδα ξεκίνησαν τη δε-

Ο μέσος επιβάτης κρουαζιέρας είναι 47 ετών και, κατά μέσο όρο, ταξιδεύει για 7,2 ημέρες.

καετία του 1950. Μερικές ναυτιλιακές εταιρείες του Πειραιά πάνω στα τακτικά δρομολόγια τους (από Πειραιά προς Ηράκλειο, Ρόδο, Μύκονο κ.λπ.) πρότειναν ένα είδος κρουαζιέρας. Τα πλοία της εποχής, χωρίς κλιματισμό, διαθέτοντας λίγες καμπίνες με δικό τους μπάνιο, πρόσφεραν πολύ χαμηλό επίπεδο υπηρεσιών. Κι όμως, υπήρχαν πελάτες. Κάποια πλοία πήγαιναν μέχρι το Κουσάντασι στην Τουρκία για επίσκεψη στην Έφεσο και στην Παναγία Καπουλού.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 οι ναυτιλιακές του Πειραιά άρχισαν να προσφέρουν περισσότε-

ρες υπηρεσίες και ανέσεις. Αγόραζαν ξένα πλοία (γαλλικά, αμερικανικά κ.ά.), πρώην πλοία γραμμής ή κρουαζιερόπλοια, τα μετασκεύαζαν στο Πέραμα, τα τελειοποιούσαν. Τα δρομολόγια έγιναν πολύ οργανωμένα, με 7ήμερες ή 15ήμερες κρουαζιέρες από Βενετία προς Ανατολική Μεσόγειο και 2, 3 ή 4 μέρες από Πειραιά προς νησιά του Αιγαίου και Τουρκία. Ο αριθμός επιβατών κρουαζιέρας άρχισε να αυξάνεται κυρίως λόγω ζήτησης από ΗΠΑ, Βρετανία, Γαλλία και Γερμανία. Τα κρουαζιερόπλοια με ελληνική σημαία κυριαρχούσαν στη Μεσόγειο, και τον χειμώνα (Οκτώβριος-Μάρτιος) πήγαιναν στην Καραϊβική. Σιγά σιγά, όπως γίνεται πάντα, και επειδή τα περιθώρια κέρδους ήταν μεγάλα, οι επενδύσεις στράφηκαν προς τα κρουαζιερόπλοια, κι έτσι άρχισαν να κτίζονται καινούργια. Τα ναυπηγεία γέμισαν από παραγγελίες.

Η κρουαζιέρα έχει πλέον «δημοκρατικοποιηθεί». Δεν είναι πια είδος πολυτελείας για τους λίγους.

Σήμερα, δυστυχώς, η εικόνα δεν είναι ιδιαίτερα θετική. Το 2016 είχαμε μία έκτακτη βελτίωση στους περισσότερους προορισμούς, με αφίξεις της τελευταίας στιγμής εξαιτίας της απόπειρας πραξικοπήματος στην Τουρκία μετά την έναρξη της σεζόν, με αποτέλεσμα οι εταιρείες να ακυρώνουν τα τουρκικά λιμάνια και να αναζητούν ελληνικούς προορισμούς, συμπεριλαμβανομένου homeporting, δηλαδή τα κρουαζιερόπλοια να έχουν βάση ελληνικά νησιά και όχι απλά να διέρχονται από αυτά, με χρήση του Πειραιά. Το 2017, ωστόσο, σημειώθηκε μία από τις σημαντικότερες μειώσεις των τελευταίων ετών. Όσο για το 2018, αν και αρχικά προβλέπαμε μικρή διόρθωση της τάξης του +2%, τα τελευταία προγνωστικά δείχνουν περαιτέρω μείωση των αφίξεων (-2%). Οι λόγοι παραμένουν οι ίδιοι, αλλά εδώ πρέπει να προσθέσουμε την επιδοτική πολιτική των γειτόνων μας για να πείσουν την κρουαζιέρα να επιστρέψει στα τουρκικά λιμάνια. Βασικές μακροχρόνιες εκκρεμότητες έλλειψης υποδομών και δυσχερείς διεκπεραιώσεις διαφόρων υπηρεσιών είναι ακόμη στην πρώτη γραμμή. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί η ανάπτυξη νέων αγορών στην Ασία, που έχουν συμβάλει στην απομάκρυνση πλοίων από την περιοχή μας προς την Ανατολή.

Ελπίδα μας είναι σύντομα να ηρεμήσει ολόκληρη η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και να γίνει και πάλι πόλος έλξης της κρουαζιέρας και γενικά του θαλάσσιου τουρισμού.

Η φετινή κρουαζιέρα... με αριθμούς

Αφίξεις πλοίων

	Εκτιμήσεις για το 2018	Στοιχεία 2017
Πειραιάς	520	576
Μύκονος	470	501
Σαντορίνη	508	406
Κατάκολο	211	270
Ηράκλειο	183	131
Σούδα Χανίων	74	84
Πάτμος	140	136
Ρόδος	230	248
Κεφαλονιά & Ιθάκη	100	50
Κέρκυρα	400	410

Πηγή: Ένωση Εφοπλιστών Κρουαζιερόπλοιων και Φορέων Ναυτιλίας (ΕΕΚΦΝ)

Ο Άγγελος Μάριος Λιναρδάτος γεννήθηκε το 1933 στο Ληξούρι της Κεφαλονιάς. Αποφοίτησε από το ΟΠΑ το 1961, ήταν ποδοσφαιριστής της ΑΕΚ το διάστημα 1952-1957 και το 1971 ίδρυσε τη ναυτιλιακή-τουριστική επιχείρηση Navifrance, με έδρα το Παρίσι.

Η επιχειρηματικότητα των Ελλήνων μέσα στον χρόνο

Στο μικροσκόπιο του ΟΠΑ

της **Ιωάννας Σαπφούς Πεπελάση**, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του ΟΠΑ

Στη διαχρονική εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας έχει διαπιστωθεί ότι η πρόοδος στο επιχειρείν άλλοτε ακολουθεί τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και άλλοτε ή υστερεί ή προηγείται της οικονομικής ανάπτυξης.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, κατά την τελευταία δεκαετία το επιχειρείν βρίσκεται σε κρίσιμο σταυροδρόμι, καθώς αντιπαράθθενται οι παθογένειες του παρελθόντος και η «γέννηση» του νεωτερικού.

Η μεγάλη πρόκληση έγκειται στο να διακρίνουμε αφενός την πορεία της επιχειρηματικότητας στο παρελθόν, μέσα στο πλήθος των πολυάριθμων συγκεχυμένων πληροφοριών, αντλώντας χρήσιμα διδάγματα από αυτή, και αφετέρου να καταγράψουμε την εν εξελίξει αλλαγή και πρόοδο της επιχειρηματικότητας με την προοπτική της μακράς διάρκειας.

Η μελέτη των δύο αυτών θεμάτων αποτελεί κεντρικό άξονα του προγράμματος «Ιστορία της επιχειρηματικότητας και των θεσμών» στο Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου συμμετέχουν ως συν-συγγραφείς ερευνητές από ελληνικά και διεθνή ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα.

Το παρελθόν

Σε ό,τι αφορά το πρώτο σκέλος, τη μελέτη του παρελθόντος, το πρόγραμμα έχει πρωτίστως δημιουργήσει μία στην Ελλάδα μοναδική βάση δεδομένων από: καταστατικά ίδρυσης Ανωνύμων Εταιρειών (Α.Ε.) μεταξύ των ετών 1830 και 1929/1940, καταλόγους ίδρυσης Α.Ε. μέχρι το 1957, και ισολογισμούς των μεγαλύτερων ελληνικών βιομηχανιών μεταξύ 1927 και 1936. Επιχειρείται επίσης, για πρώτη φορά, η ιστορική σύγκριση με αντίστοιχες βάσεις δεδομένων για τις Α.Ε. σε Ιταλία και Κύπρο.

Τα πέντε βασικά διδάγματα από αυτή την ιστορική μελέτη είναι:

1 Γενικά ως προς την επιχειρηματική δράση των Ελλήνων παρατηρείται ότι η αυτοχρηματοδότηση, η ευελιξία και η δημιουργία ισχυρών δικτύων ήταν βασική εγγύηση για τη μακροβιότητα των επιχειρήσεων.

2 Η μεγάλη επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα είναι συνδεδεμένη

Η Ιωάννα Σαπφώ Πεπελάση με φοιτητές συν-συγγραφείς της: τις υποψήφιες Διδάκτορες του Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του ΟΠΑ Μάρα Βιδάλη (δεξιά της), Άννα Κομποθέκη (αριστερά της) και τον απόφοιτο του ίδιου Τμήματος Γιάννη Μπέση

με τη μικρομεσαία επιχείρηση, διότι αναπτύχθηκε εκτενώς η στρατηγική του να επεκτείνει ένας επιχειρηματίας ή μια οικογένεια τη δράση τους συγκροτώντας πολλαπλές επιχειρήσεις που διασυνδέονται μεταξύ τους και όχι μέσω δημιουργίας μιας ενιαίας μονάδας μεγάλης κλίμακας.

3 Η εισαγωγή στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα του θεσμού της Α.Ε., ενός καινοτόμου δυτικού θεσμού, βοήθησε στη δημιουργία μεγάλων υποδομών σε μία εποχή όπου το κράτος δεν είχε ακόμα τη δυνατότητα να δημιουργήσει αυτό που γνωρίζουμε σήμερα ως δημόσιες επιχειρήσεις. Συνεπώς, «αγορά» και «κράτος» δεν ήταν αντίθετες δυνάμεις ή οικονομικοί χώροι, αλλά εξελίχθηκαν αλληλοεπιδρώμενοι.

4 Οι αλλαγές και ο εκσυγχρονισμός του θεσμού των Α.Ε. προήλθαν ιστορικά από τις ίδιες τις Α.Ε. και μετά (και πάντα με σημαντική χρονική υστέρηση) επικυρώθηκαν διά του νόμου.

5 Στη διάρκεια του ιστορικού χρόνου μεγάλο τμήμα του πληθυσμού των Α.Ε. «μεταλλάχθηκε», προσαρμόστηκε στα δεδομένα του ελληνικού περιβάλλοντος και, στην πλειοψηφία του, απέκτησε κατά βάση οικογενειακό χαρακτήρα και σχετικά μικρό μέγεθος.

Το αναδυόμενο μοντέλο του επιχειρείν είναι καινοτόμο, «αυτοχρηματοδοτούμενο», εξωστρεφές και απευθύνεται βασικά στην παγκόσμια αγορά.

Το σήμερα

Από το υλικό που έχουμε συγκεντρώσει προκύπτει ότι, παρά το αντίξοο περιβάλλον που διαμορφώθηκε μέσα στην κρίση, έχει αναδυθεί ένα νέο οικοσύστημα, το οποίο είναι ακόμα μικρό από την άποψη του αριθμού εταιρειών, αλλά είναι ρηξικέλευθο, σε αντιδιαστολή με το κυρίαρχο μοντέλο του επιχειρείν, που επικράτησε κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα και έως την κρίση του 2008 και ήταν ουσιαστικά συνυφασμένο με τον προσοδοθηρικό πλουτισμό και τη μη παραγωγική επιχειρηματικότητα.

Το αναδυόμενο μοντέλο του επιχειρείν είναι καινοτόμο, «αυτοχρηματο-

δοτούμενο», εξωστρεφές και απευθύνεται βασικά στην παγκόσμια αγορά. Κατά κανόνα, οι επιχειρήσεις σε αυτό το νέο οικοσύστημα ιδρύονται από ομάδες ατόμων υψηλής παιδείας και κατάρτισης. Επιπλέον, κυριαρχεί η χρήση νέων τεχνολογιών σε συνδυασμό με παραδοσιακές τεχνικές, όπως και η δημιουργία μεγάλης ποιικιλίας, σε σχέση με το παρελθόν των «branded προϊόντων».

Σε αυτή την... αθόρυβη επανάσταση στο ελληνικό τοπίο σημαντικό ρόλο έχει παίξει η σημερινή διασύνδεση των πανεπιστημίων με την παραγωγή και την αγορά, και εδώ η ερευνητική κοινότητα του ΟΠΑ έχει διαδραματίσει ηγετικό ρόλο.

Όλο και πιο πολλοί φοιτητές του ΟΠΑ στηρίζουν τα Κοινωνικά Φροντιστήρια

6 χρόνια εκπαιδευτικής υποστήριξης σε εφήβους ευπαθών κοινωνικών ομάδων

της Αλίσιας Αργυροπούλου

Εκατοντάδες φοιτητές του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών συμμετείχαν την περασμένη χρονιά σε εθελοντικές δράσεις του Ιδρύματος, μέσω του Προγράμματος Εθελοντισμού του. Μάλιστα, σε σύγκριση με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος, αυξήθηκε θεαματικά ο αριθμός των εθελοντών φοιτητών σε εκπαιδευτικές δράσεις για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Συμπληρώνοντας φέτος 6 χρόνια συνεχούς και επιτυχούς λειτουργίας, φοιτητές του Ιδρύματος εκδήλωσαν και κατά το έτος 2017-2018 ενδιαφέρον για στελέχωση των Κοινωνικών Φροντιστηρίων που λειτουργούν ο Δήμος Αθηναίων και η Βιβλιοθήκη της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (ΙΑΑ). Τρεις φοιτητές και τέσσερις απόφοιτοι του πανεπιστημίου εξυπηρέτησαν τις εκπαιδευτικές ανάγκες τους, καθώς ασχολήθηκαν με τη διδασκαλία σχολικών μαθημάτων επιπέδου γυμνασίου και λυκείου, προσφέροντας εθελοντικά έργο σε εβδομαδιαία βάση, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Στη φετινή ευχαριστήρια επιστολή που έλαβε το Ίδρυμα από τον Δήμο Αθηναίων, το μήνυμα ήταν σαφές: «Ο Δήμος Αθηναίων, αντιλαμβανόμενος την ανάγκη και το δικαίωμα στην προσφορά ίσων ευκαιριών για μάθηση σε όλους, ξεκίνησε από το 2012 τον θεσμό του Κοινωνικού Φροντιστηρίου. Σκοπός του είναι η στήριξη μαθητών γυμνασίου και λυκείου, καθώς και αποφοίτων των οποίων οι οικογένειες δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να απευθυνθούν σε ιδιωτικά φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, αλλά, παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, κυνηγούν το όνειρο για την πρόσβασή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό έργο έχουν αναλάβει αποκλειστικά εθελοντές εκπαιδευτές, που σε καθημερινή βάση συνδράμουν τους μαθητές. Σημαντική είναι η συμβολή των εθελοντών από το ΟΠΑ, οι οποίοι τα τελευταία τρία χρόνια συστηματικά υποστηρίζουν το έργο μας».

Οι εθελοντές εκπαιδευτές μιλούν για μία εμπειρία ζωής που απευθύνεται στον φιλομαθή συνάνθρωπο, ο οποίος χρειάζεται πάνω απ' όλα εμπύχωση και όραμα. Η **Χριστίνα Καλαμάκη**, φοιτήτρια του Τμήματος Στατιστικής της Σχολής Επιστημών και Τεχνολογίας της Πληροφορίας, μετά

Αναμνηστική φωτογραφία εθελοντών φοιτητών των Κοινωνικών Φροντιστηρίων με τον Πρύτανη του ΟΠΑ, τον Αναπληρωτή Πρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Προσωπικό και υπευθύνους της δράσης

«Στο Κοινωνικό Φροντιστήριο αξιοποίησα δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο μου, κάνοντας κάτι που αγαπώ», ανέφερε η εθελόντρια φοιτήτρια Χριστίνα Καλαμάκη.

την ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής περιόδου, δήλωσε χαρακτηριστικά: «Τα χαρούμενα πρόσωπα των μαθητών μου, τα ευχαριστώ και το συναίσθημα του να προσφέρω είναι κάποια από τα πράγματα που κέρδισα τον τελευταίο χρόνο στο πλαίσιο του εθελοντισμού στο Κοινωνικό Φροντιστήριο της ΙΑΑ. Μέσα από τα μαθήματα ενίσχυσα καλές πλευρές του χαρακτήρα

μου, ανέπτυξα το αίσθημα της ευθύνης και αξιοποίησα δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο μου, κάνοντας κάτι που αγαπώ».

Στο ίδιο πνεύμα, σε συνάντηση που οργανώθηκε με τις Πρυτανικές Αρχές του ΟΠΑ προκειμένου να ευχαριστήσουν τους εθελοντές φοιτητές και αποφοίτους, ο ακαδημαϊκός συντονιστής της εκπαιδευτικής δρά-

σης, αναπληρωτής καθηγητής **Σπύρος Μπλαβούκος**, τόνισε: «Το ΟΠΑ ανέκαθεν αποτελούσε ένα εξωστρεφές Ίδρυμα, τόσο στο σκέλος της ακαδημαϊκής παρουσίας του όσο και στο κομμάτι της διάδρασης του με την ευρύτερη κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, το ανθρώπινο δυναμικό του πανεπιστημίου –καθηγητές, φοιτητές και διοικητικό προσωπικό– συνεισφέρει σε μια σειρά κοινωνικών δράσεων, ανάμεσα στις οποίες ξεχωρίζουν τα Κοινωνικά Φροντιστήρια του Δήμου Αθηναίων και της Βιβλιοθήκης της ΙΑΑ. Η συμμετοχή των μελών της κοινότητας του ΟΠΑ στις δράσεις αυτές έχει άμεσο αντίκτυπο στη ζωή πολλών νέων παιδιών, καταδεικνύοντας την ευαισθητοποίησή μας σε θέματα ισότητας ευκαιριών για εκπαιδευτική και κοινωνική ανέλιξη. Αξίζουν πολλά συγχαρητήρια στους φοιτητές μας που δραστηριοποιούνται στα Φροντιστήρια αυτά, στηρίζοντας και παρέχοντας γνώσεις στους μαθητές τους, αλλά και μεταδίδοντάς τους τις βασικές αρχές και αξίες που διέπουν τη λειτουργία του ΟΠΑ».

«Τέρμα» στις ανισότητες, λένε οι AUEB Volunteers

Συλλογή σχολικών ειδών και ποδοσφαιρικός αγώνας ΟΠΑ-Εθνικής Αστέγων

Δύο δράσεις με κοινό σκοπό

της **Ειρήνης Γενναράκη**, φοιτήτριας Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΟΠΑ, και του **Δημήτρη Αγγελιδάκη**, φοιτητή Τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του ΟΠΑ, μελών Ομάδας Συντονισμού του AUEB Volunteers

Στις 16 Οκτωβρίου η Εθνική Ομάδα Αστέγων έδωσε ξανά... πάσα στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το Πρόγραμμα Εθελοντισμού του Ιδρύματος, με την υποστήριξη του περιοδικού «σχεδία», διοργάνωσε για δεύτερη χρονιά ποδοσφαιρικό αγώνα 5x5 με την ελληνική ποδοσφαιρική ομάδα αστέγων.

Η ελληνική ποδοσφαιρική ομάδα αστέγων είναι μία κοινωνική πρωτοβουλία, με τίτλο «Γκολ στη Φτώχεια», που αξιοποιεί το άθλημα για την ενεργοποίηση και την κοινωνική επανένταξη συμπολιτών μας που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στις πιο ακραίες τους μορφές, ενώ υποστηρίζεται από το περιοδικό δρόμου «σχεδία». Αξίζει να σημειωθεί ότι η ομάδα συμμετέχει κάθε χρόνο στο Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων (Homeless World Cup), το οποίο φέτος θα διεξαχθεί στο Μεξικό.

Ο αγώνας έλαβε χώρα στον Πανελλήνιο Γυμναστικό Σύλλογο, και η ομάδα του ΟΠΑ κέρδισε με 9-4. Το σκορ, βέβαια, δεν έχει καμία σημασία, αφού και οι δύο ομάδες, αλλά και όσοι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τον αγώνα βγήκαν κερδισμένοι. Κερδισμένοι διότι είχαν την τύχη να βιώσουν ένα υπέροχο, φιλικό, αλλά και πολυπολιτισμικό κλίμα.

Συγκεκριμένα, η Εθνική Αστέγων είχε στην αποστολή της κατά κύριο λόγο νεαρούς πρόσφυγες που αγαπούν τον αθλητισμό, και αυτό το έδειξαν με την εξαιρετική τους επίδοση στο παιχνίδι και το ομαδικό τους πνεύμα. Η ομάδα του ΟΠΑ, αποτελούμενη από φοιτητές και διοικητικό προσωπικό, φάνηκε πολύ «δυνατή» στο παιχνίδι και διατράνωσε τον ζήλο των μελών του πανεπιστημίου για διοργάνωση κι άλλων παρόμοιων δραστηριοτήτων.

Στον χώρο ο κ. Στάθης, πωλητής του περιοδικού δρόμου «σχεδία», έδωσε τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε ήθελε να αγοράσει το περιοδικό, ενισχύοντας έτσι οικονομικά τόσο τον ίδιο όσο και το έργο της «σχεδιάς».

Το έργο του AUEB Volunteers βασίζεται στους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης που έχει θέσει ο ΟΗΕ μέχρι το 2030. Όλες οι δράσεις που διοργανώ-

Πάνω: Στιγμιότυπο από τον αγώνα
Δεξιά: Σχολικά είδη που συγκεντρώθηκαν από φοιτητές και προσωπικό του ΟΠΑ ▶

Το έργο του AUEB Volunteers βασίζεται στους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης που έχει θέσει ο ΟΗΕ μέχρι το 2030.

νται έχουν σκοπό να βοηθήσουν τον κόσμο μας να φτάσει πιο κοντά στους στόχους αυτούς. Συγκεκριμένα, ο αγώνας ποδοσφαίρου με την Εθνική Αστέγων συνεισέφερε στον στόχο υπ' αριθμόν 10: Λιγότερες Ανισότητες.

Άλλος ένας από τους 17 Στόχους του ΟΗΕ, που αφορά άμεσα το ΟΠΑ ως εκπαιδευτικό ίδρυμα, είναι ο στόχος υπ' αριθμόν 4: Ποιοτική Εκπαίδευση. Γι' αυτό, το Πρόγραμμα Εθελοντισμού του Ιδρύματος, θέλοντας να συνδράμει ώστε όλα τα παιδιά να λαμβάνουν ίσες ευκαιρίες ποιοτικής εκπαίδευσης, κάλεσε την κοινότητα του ΟΠΑ να βοηθήσει να συγκεντρωθούν σχολικά είδη για παιδιά που τα χρειάζονται – συγκεκριμένα, για 5.000 παιδιά των οποίων οι οικογένειες στηρίζονται από τις κοινωνικές δομές του Δήμου Αθηναίων.

Κάπως έτσι, στις 11 και 12 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε συλλογή σχολικών ειδών, όπου η προσέλευση ήταν σημαντική, τόσο από φοιτητές όσο και από διδακτικό και διοικητικό προσωπικό.

Με τη συμβολή όσων προσέφεραν συγκεντρώθηκαν: 25 τσάντες και κασετίνες, 110 τετράδια, 150 μαρκαδόροι, 200 ξυλομπογιές, 180 μολύβια, 250 στυλό, 36 γόμες, 20 ξύστρες, 18 φάκελοι, 15 γεωμετρικά όργανα, 18 είδη ζωγραφικής και χειροτεχνίας.

Ότι συλλέχθηκε παραδόθηκε στο Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης του Δήμου Αθηναίων (Κ.Υ.Α.Δ.Α.). Ευχαριστούμε πολύ όλους όσοι συνέβαλαν σε αυτή την προσπάθεια. Όταν κινητοποιούμαστε ως κοινότητα, μπορούμε να καταφέρουμε πολλά!

Εσείς ρωτάτε, εμείς απαντάμε

Τι είναι το φαινόμενο της ομαδικής σκέψης (groupthink);

της **Μαρίας Βακόλα**, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Τμήματος Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας του ΟΠΑ

Μπορείτε να εξηγήσετε γιατί ομάδες με πολύ σημαντική ευθύνη στα χέρια τους, όπως η χάραξη στρατηγικής, η κυβερνητική πολιτική κ.ά., παίρνουν τόσο κακές αποφάσεις; Ή μπορείτε να φέρετε στο μυαλό σας κάποιες στιγμές που είχατε αποφασίσει να πείτε τη γνώμη σας στην ομάδα, αλλά αποφασίσατε να μην το κάνετε, και ο λόγος δεν είναι επειδή είστε ντροπαλός/ή;

Σύμφωνα με τον *I. Janis* (1972), το groupthink συμβαίνει όταν η διάθεση των μελών για συμφωνία μεταξύ τους ξεπερνά τη διάθεση για προσεκτική αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων. Έτσι, τα μέλη μιας ομάδας πιέζουν για συμφωνία μεταξύ των μελών, απομακρύνοντας την ομάδα από την αξιολόγηση ασυνήθιστων, μη δημοφιλών προτάσεων ή προτάσεων που προέρχονται από τη μειοψηφία. Επίσης, κάποιες ομάδες που έχουν ως έργο τη λήψη αποφάσεων μπορεί να αποκτήσουν τέτοιο «δέσιμο», ώστε οι αρχηγοί τους να εξασφαλίζουν ομοφωνία ακόμα και για κακές αποφάσεις.

As περιγράφουμε κάποια συμπτώματα του groupthink (*Janis*, 1982):

- Τα μέλη της ομάδας πιέζουν αμέσως όσους εκφράζουν στιγμιαία ανησυχίες ή αμφιβολίες για την άποψη που έχει εκφραστεί από την πλειοψηφία.

- Τα μέλη που έχουν αμφιβολίες ή διαφωνούν, σιωπούν ή και υποβαθμί-

ζουν στον εαυτό τους τη σημασία αυτής της αμφιβολίας.

- Εάν κάποιος δεν εκφράζεται, θεωρείται ότι υποστηρίζει αυτό που ακούγεται, οπότε η αποχή εκλαμβάνεται ως συμφωνία με την πλειοψηφία.

- Αμφισβητείται η αφοσίωση στην ομάδα όσων διαφωνούν.

- Στην ομάδα υπάρχει υπερβολική αισιοδοξία και υπερβολικός προσανατολισμός στην ανάληψη ρίσκου.

Έρευνες στις ΗΠΑ κατέδειξαν ότι η έλλειψη ετοιμότητας στο Περλ Χάρμπορ το 1941, όπου οι Αμερικανοί είχαν τεράστιες απώλειες από την επίθεση των Ιαπώνων, καθώς και

οι καταστροφές στα διαστημόπλοια Challenger και Columbia συνδέθηκαν με διαδικασίες λήψης απόφασης όπου το groupthink ήταν κυρίαρχο (*Janis*, 1982).

Μπορεί να αποφευχθεί το groupthink; Η απάντηση είναι πως ναι, υπό κάποιες προϋποθέσεις. Οι αρχηγοί των ομάδων πρέπει ενεργά να αναζητούν και να εξασφαλίζουν τη συνεισφορά όλων των μελών. Μία ακόμα επιτυχημένη στρατηγική είναι να δοθεί ο ρόλος του «δικηγόρου του διαβόλου» σε κάποιο μέλος, με την ευθύνη να αμφισβητεί ή να προκαλεί τις θέσεις της πλειοψηφίας και να προσφέρει εναλλακτικές λύσεις ή άλλες προσεγγίσεις.

Ξέρατε ότι...

Μπορείτε να ανακαλύψετε τον κινεζικό πολιτισμό στο ΒCI του ΟΠΑ;

Το Ινστιτούτο Κομφούκιος Αθηνών (Business Confucius Institute – BCI) λειτουργεί από το 2009 με έδρα το ΟΠΑ. Είναι το πρώτο Ινστιτούτο Κομφούκιος στην Ελλάδα και ένα από τα 500 και πλέον Ινστιτούτα Κομφούκιος που έχουν ιδρυθεί σε επιλεγμένα πανεπιστήμια 142 χωρών. Προωθεί τις σχέσεις μεταξύ ελληνικού και κινεζικού λαού μέσα από μια σειρά πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και ερευνητικών συνεργασιών.

Κάθε ακαδημαϊκό έτος πραγματοποιούνται μαθήματα κινεζικής γλώσσας και ποικίλα μαθήματα πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως κινεζική μαγειρική, πολεμικές τέχνες, ζωγραφική και καλλιγραφία. Όσον αφορά την εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας, λειτουργούν προγράμματα πλήρους φοίτησης (ενός ακαδημαϊκού έτους) για παιδιά, ενήλικες και στελέχη επιχειρήσεων, τα οποία οδηγούν στην απόκτηση πιστοποιητικού γλωσσολογίας (HSK). Παράλληλα, προωθούνται προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών και ακαδημαϊκού προσωπικού, η θέσπιση υποτροφιών, η ανταλλαγή ερευνητικού προσωπικού και η διοργάνωση συνεδρίων και ημερίδων κοινού ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, παρέχονται καλοκαιρινά ή χειμερινά εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα στην Κίνα διάρκειας 15 ημερών.

Ευελπίδων 29, 5ος όροφος
www.confucius.aueb.gr

Με την υποστήριξη

